

Ўзбекистон Республикаси
Давлат статистика қўмитасининг
2017 йил 28 декабрдаги 6-сонли
қарорига илова

Товар ва хизматларнинг истеъмол нархлари
(тарифлари) кузатувини ташкил этиш ва истеъмол нархлари
индексини ҳисоблаш бўйича услубий низом

Мазкур услубий низом, аҳоли томонидан ноишлаб чиқариш истеъмоли учун харид қилинадиган товарлар ва хизматлар истеъмол нарх (тариф)ларининг статистик кузатувини ташкил этишни такомиллаштириш ва сифатини ошириш мақсадида ишлаб чиқилган бўлиб, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида истеъмол нархлари индексини аниқлаш тартибини белгилайди.

Ушбу услубий низомни ишлаб чиқишда “Истеъмол нархлари индекси бўйича қўлланма: Назария ва амалиёт” (Халқаро Валюта Фонди, Иқтисодий ҳамкорлик ва ривожланиш ташкилоти, Европа ҳамжамияти статистика бюроси (Евростат), Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Европа иқтисодий комиссияси (БМТ ЕИК), Бутунжаҳон банки ва Халқаро меҳнат ташкилоти (ХМТ) асос бўлиб хизмат қилади.

Истеъмол нархлари индекси истеъмол секторида инфляция даражасини акс эттирувчи муҳим кўрсаткичлардан бири ҳисобланади ҳамда давлатнинг молия ва пул-кредит сиёсатини амалга оширишда, иқтисодиётда нарх жараёнларини таҳлил ва прогноз қилишда, аҳолига энг кам ижтимоий кафолатларни қайта кўриб чиқишда, айрим ҳуқуқий баҳс-мунозараларни ҳал этишда ва ҳақозоларда фойдаланилиши мумкин.

1. Умумий қоидалар

1. (Мазкур) услубий низомда қуйидаги асосий тушунча ва таърифлардан фойдаланилади:

нарх – товар бирлиги миқдори учун маълум бир валюта (миллий ёки халқаро) пул бирлигида ифодаланган товар қийматининг ифодаси;

қиёсий нарх (муомаладаги нарх) – айнан бир савдо объекти ва пуллик хизмат соҳасида рўйхатга олинган айнан бир ёки сифати бўйича айнан ўхшаш товар (хизмат, маҳсулот тури) нархи;

рўйхатга олиш нархи – сифати, сотиш шартлари ва давр оралиғи аниқ белгиланган муайян бир товар, маҳсулот ёки хизмат турига тўланган пул бирлиги миқдори;

нархларни рўйхатга олиш – истеъмом секторининг намунаси сифатидаги товар (хизматлар)нинг шакллантирилган тўпламига кирган товар (хизмат)лар нархлари тўғрисида маълумот тўплаш услуги;

нарх даражаси - муайян вақт, маълум бир ҳудудда, худди шундай истеъмом хусусиятлари билан товар ва товарларнинг умумий таркибида нархларнинг ҳолатини тавсифловчи кўрсаткич. Нархлар даражасини баҳолаш нархларни статистик ўрганиш боسقичларидан бири бўлиб ҳисобланади.

ўртача нарх – маълум вақт ёки макондаги бир турга мансуб товарлар гуруҳидаги нархларнинг ўзгаришини умумлаштириш характеридаги нарх. Статистик тажрибаларга асосан, дастлабки маълумотлар ҳамда уларнинг шакллантириш тартибига кўра ўртача нархларни ҳисоблашнинг турли усуллари мавжуд.

индекснинг базис (таянч) даври – нарх индекси қиймати 100%га тенг миқдорда қабул қилиниб, ойлик нарх индекслари узвий боғланадиган давр;

таянч йилнинг декабрига нисбатан нарх индекси - жорий нархнинг мос маълумотлар базасига (базавий йил декабрига) нисбатан қабул қилинган давр баҳосига нисбати сифатида ҳисоблаб чиқиладиган нарх индексидир. Доимий равишда индекслар таққосланадиган давр маълум йилнинг декабрь ойи бўлиб ҳисобланади.

намуна товар – намуна товар деганда, товар (хизмат)ларнинг сифати ва асосий истеъмом хусусиятларига таъсир кўрсатмайдиган даражада бир-биридан ўзига хос хусусият (тавсиф)ларига кўра унчалик катта бўлмаган ҳолда фарқланадиган, шунингдек, ўзининг истеъмом вазифаси бўйича бир хил бўлган маълум бир товар (хизмат) турлари йиғиндиси тушунилади. Товарларни худудлар даражасида тавсифлашда, қайси товар баҳоланиши кераклигини кўрсатувчи восита бўлиб ҳисобланувчи таснифлардан фойдаланилади;

танлаш (танлов йиғиндиси) – намунавий (репрезентатив) бўлиши, умумий йиғиндининг (барча кузатувлар йиғиндисининг) ўзига хос хусусиятлари ҳамда мутаносиблигини тўлиқ ва айнан бир хил акс эттириб бериши лозим бўлган чекланган кузатувлар сонининг йиғиндиси;

мавсумийлик – йилда вақт алмашиниши, бошоқли маҳсулотлар, сабзаот ва меваларнинг етилиши даври ҳамда уларни қайта ишланиши, маълум ишларнинг бажарилиши, шунингдек, урф-одатлар, байрамлар ва шу каби бошқа омиллар билан боғлиқ такрорланувчи ўзгаришлар;

нарх индекси салмоғи – нарх индексининг шаклланишида қатнашувчи ўлчам бўлиб, улар ёрдамида:

а) кузатилаётган ҳодисаларнинг умумий йиғиндисидеги ҳар бир аниқ таркибий қисмнинг мазмуни ифодаланади;

б) аввалдан ўзаро солиштириб бўлмайдиган бирламчи таркибий қисмлар таққосланадиган шаклга келтирилади;

в) қўлланилаётган таснифлагичнинг барча босқичлари бўйича ўзаро солиштирилиши мумкин бўлган таркибий қисмлар кетма-кетлиги умумлаштирилади ва ўрганилаётган ҳодиса бўйича нарх ўзгаришининг умумий моҳияти аниқланади.

таянч давр салмоғи – нарх индекслари ҳисоб-китобида салмоқ вази кўрсаткичлари учун хизмат қилувчи давр.

истеъмол нархлари индекси (ИНИ) – инфляция даражасини ифодалайдиган муҳим кўрсаткичлардан бири бўлиб, бу ўртача истеъмолчи томонидан сотиб олинган товарлар ва хизматлар мажмуи қийматининг умумий ўзгаришини ҳисоблайди, яъни, маълум давр мобайнида, товар ва хизматлар истеъмоли миқдорининг ўзгармас бўлган ҳолида, аҳолининг истеъмол харажатлари умумий миқдорининг ўзгаришини ифодалайди. Истеъмол нархлари индексида, мамлакатнинг барча ҳудудлари бўйича турли товар ва хизматлар нархларининг ҳаракати ўртача даражага келтирилади.

2. ИНИни ҳисоблаш, нархлар кузатуви методологияси ва инструментарийсини ишлаб чиқиш ҳамда такомиллаштириш, шунингдек, ИНИни бевосита ҳисоблаш Давлат статистика қўмитаси томонидан амалга оширилади. Худудий статистика бошқармалари томонидан шаҳарлар ва туманлар, савдо ва хизмат кўрсатиш объектлари, шунингдек, аниқ тавсифга эга товар ва хизматлар танлови, рўйхатга олиш ҳамда бирламчи маълумотлар таҳлилини назоратга олган ҳолда маълумотлар базасини шакллантириш ва уни электрон тарзда тақдим этиш бўйича керакли маълумотлар тайёрланади.

3. ИНИни ҳисоблаш қуйидагилар асосида амалга оширилади:

а) истеъмол бозорида товар ва хизматларнинг сотиш жойида рўйхатга олиш усули бўйича олинган нархларнинг ўзгариши тўғрисидаги маълумотлар;

б) аҳолининг ҳақиқий истеъмол харажатлари таркиби тўғрисидаги маълумотлар.

4. Кузатув республиканинг барча ҳудудларидаги савдо ва хизмат кўрсатиш объектларида, шунингдек буюм, аралаш ва озиқ-овқат бозорларида амалга оширилади.

5. Истеъмол нархлари индексини ҳисоблашда асос бўлиб хизмат қилувчи истеъмол товарлари (хизматлари) рўйхати, аҳоли томонидан энг кўп истеъмол қилинадиган товар ва хизматлар республиканинг барча ҳудудлари учун ягона бўлган гуруҳини ифодалайди.

6. Йиғма истеъмол нархлари индексини ҳисоблаш, базис даврининг салмоғидан фойдаланган ҳолда, модификацияланган Ласпейрес формуласи орқали амалга оширилади. ИНИни ҳисоблаш жараёнида салмоқ сифатида, оилаларнинг товар ва хизматлар сотиб олиш харажатлари тўғрисида уй хўжалиқларининг кузатуви натижасида олиннадиган аҳолининг истеъмол харажатларидан фойдаланилади.

7. Истеъмолчилар доимо ўз харажатларини ўзгарувчан бозор шароитига мослаштириб борадилар, аҳолининг алоҳида олинган товар ва хизматлари истеъмоли таркиби сезиларли тарзда ўзгариб туради. Шунинг учун, ИНИни ҳисоблашда фойдаланиладиган салмоқ таркиби, ўтган йилги уй хўжалиқлари бюджетлари кузатуви маълумотлари асосида ҳар йили янгиланиб борилади.

8. ИНИДа аҳоли томонидан харид қилинадиган товар ва хизматлардаги сифат ўзгаришлари (модернизация, кўшимча сервис ва ҳ.к.) инобатга олинмайди.

2. Кузатув инструментарийси

9. Истеъмол нархларини рўйхатга олиш 9-narx (ist) blankasi “Товар (хизмат)лар истеъмол нарх (тариф)ларини рўйхатга олиш бланкаси” асосида амалга оширилади.

Зарур ҳолатларда рўйхатга олиш ишларида ўрнатилган тартиб асосида тасдиқланган ҳужжатлар ва саволномалардан фойдаланиш мумкин.

3. Товар ва хизматлар истеъмол нархлари юзасидан статистик кузатувларни ташкил этишнинг асосий босқичлари ва истеъмол нархлари индексини ҳисоблаш

10. Нархлар тўғрисидаги бошланғич маълумотлар барча индекс ҳисоб-китоблари учун асос бўлади. Улар асосида нархларнинг дастлабки индивидуал индекс кўрсаткичлари шаклланади.

11. Истеъмол бозорида товар ва хизматларнинг нарх ва тарифлари даражасини рўйхатга олиш, танланма статистик кузатув тамойилларига асосланади ҳамда аҳоли пунктлари, савдо объектлари, товар ва хизматлар, улар турларининг фақатгина бир қисмини қамраб олади. Нархлар рўйхатга олиннадиган савдо объектлари, товар ва хизматларга нисбатан танланма кўлами ва танлов услуби, кузатилаётган нархларнинг репрезентатив характерини ва индексларнинг ҳаққонийлиги бўйича талабларга риоя қилиш учун етарлилигини таъминлайди. Нарх ва тарифларни кузатиш бўйича танлов, истеъмолчилар харид қила оладиган товар ва хизматларнинг ҳар бирига тегишли савдо ва пуллик хизмат кўрсатиш соҳаси объектларининг сони, тури ва географик қамровини, шунингдек танлаб олинган объектлар ўртасида нарх ва тарифларнинг бир-биридан фарқ қилишини акс эттиради.

12. Нарх даражаси ва ўзгариши, шунингдек, турли даражада агрегацияланган истеъмол нархлари индексини кузатиш қуйидаги босқичлар орқали шаклланади:

- товар ва хизматларнинг истеъмол нархлари кузатуви ўтказиладиган аҳоли пунктларини танлаб олиш;

- бевосита нарх ва тарифларни рўйхатга олиш амалга ошириладиган савдо ва пуллик хизмат кўрсатиш соҳаси объектларини танлаб олиш;

- нархлар (тарифлар) ўзгариши кузатиладиган намуна товар (хизмат)ларни танлаш;

- ҳудудлар бўйича рўйхатга олинган нархлар, ҳисобланган ўртача қийматлар тўғрисидаги маълумотларни электрон база шаклида Давлат статистика қўмитасига тақдим этиш;

- ИНИни ҳисоблашда ўлчов базаларини шакллантириш;

- истеъмол нархлари индексини ҳисоблаш.

4. Аҳоли пунктларини танлаш

13. Истеъмол нархлари кузатуви Қорақалпоғистон Республикаси, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳудудларида ўтказилади. Нархлар бўйича маълумотлар, Нукус ва Тошкент шаҳарларида, вилоят марказларида ҳамда танлама асосда минтақаларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳолати, географик жойлашуви ҳамда истеъмол бозорининг товар ва хизматлар билан етарлича таъминланганлик даражасини акс эттиришини ҳисобга олган ҳолда танлаб олинган шаҳарлар ва туман марказларида йиғилади.

Аҳоли пунктларининг танлови бир неча йил мобайнида деярли ўзгармайди ва минтақаларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳолати ўзгаришидан келиб чиқиб, янгиланиши мумкин.

14. Ҳудудларда нархларнинг кузатувини амалга ошириш учун шаҳар ва туманларни танлаб олиш, Давлат статистика қўмитаси томонидан ҳудудий статистика органлари билан биргаликда, қуйидаги мезонлар асосида амалга оширилади:

- нархларнинг кузатувини амалга ошириш учун танлаб олинган шаҳар ва туманлар, ҳудудларнинг ўзига хос географик хусусиятларини акс эттириши ва унинг турли қисмларида жойлашган бўлиши лозим;

- танловга бир-бирига ва ҳудуд марказига яқин жойлашган шаҳар ва туманлар киритилмаслиги керак, агар мазкур шаҳар ва туманларда нарх ўзгариши ва даражасида катта фарқ бўлмаса;

- нарх кузатуви учун танланган шаҳар ва туманлар, ойлик кузатув учун қабул қилинган рўйхатга киритилган товар ва хизматлар билан мунтазам тўлдириш имкони мавжудлигини тавсифлаши лозим;

- нархларнинг ойлик кузатуви учун танланган шаҳар ва туманларнинг аҳолиси сони ҳудуддаги тегишли равишда аҳоли сонининг 55 фоизидан кам бўлмаслиги, чакана товар айланмаси улуши эса ҳудуднинг умумий товар айланмасининг 60 фоиздан кам бўлмаган миқдорида бўлиши лозим.

Ишлаб чиқилган мезонларга асосан, товарлар ва хизматлар нархлари даражаси тўғрисидаги маълумотларни яратиш мақсадида аҳоли пунктлари рўйхати шакллантирилади (3-илова).

5. Савдо ва пуллик хизмат соҳаси объектларини танлаш

15. Савдо ва пуллик хизмат соҳаси объектларини танлаш ҳудудий статистика органлари томонидан амалга оширилади. Бунда уларга танловда муайян эркинлик берилади, бироқ улар қуйида келтирилган мезонларга амал қилган ҳолда объектлар рўйхатини Давлат статистика қўмитаси билан келишиб оладилар.

16. Нархларни кузатишда объектларни танлаш учун статистик ҳисоботлар, солиқ органлари маълумотлари, мулкчиликни бошқариш ва бошқа ижро этувчи ташкилотлар маълумотларидан фойдаланилиши мумкин.

17. Нарх (тариф) даражаси ва унинг ўзгариши тўғрисида объектив маълумот олиш мақсадида, нархларни рўйхатга олиш учун савдо ва пуллик хизмат соҳаси объектлари танлови шундай амалга оширилиши зарурки, ушбу танлов натижаси, имкон қадар савдо ва пуллик хизмат кўрсатиш соҳасининг ўзига хос маҳаллий хусусиятини аниқ акс эттирсин. Хусусан, кузатувга савдо (хизмат кўрсатиш)нинг турли хил шартларига эга савдо корхоналари киритилиши учун, унда шаҳар (туман)нинг ҳам марказий қисмида, ҳам чекка қисмида жойлашган, ҳажми жиҳатидан (йирик, ўрта ва кичик) фарқланадиган савдо (хизмат кўрсатиш) нукталари иштирок этиши зарур.

18. Товар ва хизматлар нархлари ва тарифлари кузатуви савдо ва пуллик хизмат кўрсатиш соҳаси объектларида (кийим-кечак, аралаш ва озиқ-овқат бозорлари ҳамда дўконларида, гипермаркет, супермаркет, минимаркетларда ва ҳ.к.), шунингдек, кўчма савдо (палатка, киоск ва ҳ.к.) жойларида ҳам амалга оширилади. Танланма кузатувга барча мулкчилик шаклидаги ва ташкилий-ҳуқуқий характердаги корхона ҳамда ташкилотлар, шунингдек, чакана савдода фаолият билан шуғулланувчи якка тартибдаги тадбиркорлар ҳам киритилади.

19. Турли мулкчилик шаклидаги савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси объектларини танлашда уларнинг савдо ёки пуллик хизмат кўрсатиш ҳажмидаги (савдо ва хизмат кўрсатиш статистикаси маълумотлари бўйича) нисбатини эътиборга олиш, шунингдек, ҳам дўконларнинг, ҳам бозорларнинг мутаносиб қамровини таъминлаш лозим.

20. Танлаб олинган дўконлар таркибида албатта ҳам универсал, ҳам ихтисослашган дўконлар, яъни хўжалик, китоб, маиший техника ва бошқа турдаги дўконлар бўлиши зарур.

21. Сотилаётган товар ва хизматлар нархи ўртача даражадаги нархдан бир қанча юқори бўлган савдо ва пуллик хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари (фирма дўконлари, гипермаркетлар, супермаркетлар, салон-дўконлар), умумий сотиш ҳажмида ушбу даражадаги савдо ва хизмат кўрсатиш корхоналарининг сотиш ҳажмларига мутаносиб равишда танлама кузатувга киритилади. Бундай объектлар, уларда товар айланмаси юқори бўлганда ҳамда истеъмол хусусиятлари ва нархлар даражаси бўйича оммавий истеъмолчиларга мўлжалланган товарлар сотилган вазиятларда кузатув таркибига киритилади.

22. Кузатувга эксклюзив товарлар сотиш ва хизмат кўрсатиш объектлари киритилмайди. Сабаби, уларнинг нархлари кузатувдаги айнан шунга ўхшаш товар (хизмат)ларнинг ўртача нарх (тариф)ларидан анча юқорилиги ва бу ўртача нархларга сезиларли даражада таъсир кўрсатади.

Масалан, нуфузли (қиммат) фирмаларнинг эксклюзив товарлари билан савдо қилувчи дўконлар (бутиклар)да нархларни рўйхатга олиш тавсия этилмайди, чунки улардаги юқори нарх даражасидан ташқари, ушбу дўконларга катта бўлмаган

ҳажмларда товар келтирилиши, маҳсулотларнинг доимий янгилашиб борилиши, сотувдаги товарларнинг таққосланиш доираси бўйича нархларни кузатиш жараёнини сезиларли даражада мураккаблаштиради.

23. Танланма кузатув таркибига киритиладиган савдо (хизмат кўрсатувчи) ва бошқа кузатув объектларида сотиладиган товар ва хизматлар нархлари (тарифлари) даражаси бўйича оммавий истеъмолга мўлжалланган бўлиши лозим.

24. Шаҳар (туман)нинг турли ҳудудларида жойлашган ва ягона савдо тармоғи (фирма) таркибига кирувчи йирик савдо объектларида нархларни қайд қилиш, товарларнинг кенгайтирилган рўйхати бўйича амалга оширилади. Бунда, кузатув учун танлаб олинган ушбу фирма дўконларида ҳар бир ҳолат бўйича рўйхатга олинган нархлар сони, ушбу фирманинг шаҳар (туман)да жойлашган барча дўконларида сотилган товарлар ҳажмини репрезентатив ифодалаши лозим.

25. Чакана савдо ярмаркалари (бозорлари)да кузатувни амалга оширишда, кузатув объекти рўйхатига кузатилаётган барча савдо нукталари, уларнинг манзили ва сотилаётган товарлар гуруҳи тўғрисидаги маълумолар киритилади.

Масалан, “Қўйлик бозори”, Фарғона йўли кўчаси, савдо шаҳобчалари:

а) 1-савдо қатори, 5-жой – балиқ маҳсулотлари;

б) 2-савдо қатори, 12-жой – колбаса маҳсулотлари, пишлоқлар, сут маҳсулотлари, сариёғ;

в) 3-савдо қатори, 6-жой – қандолат маҳсулотлари, чой, кофе, макарон ва ёрма маҳсулотлар.

26. Савдо ва пуллик хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари алмашганда ёки янги савдо объектлари кузатувга киритилганда мазкур рўйхат янгиланади.

Агар, маълумот тўплаш жараёнида аввалги рўйхатга олиш вақтида кузатилган маълум товар (хизмат) нарх (тариф)ларини рўйхатга олишнинг имкони бўлмаган тақдирда савдо ва пуллик хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари алмаштирилади.

Савдо ва пуллик хизмат соҳаси объектлари узоқ муддатга ёпилган ёки тугатилган бўлса, бундай ҳолатларда ҳам уларни алмаштириш зарур. Объектларни алмаштириш учун товарлар ассортименти, нарх даражаси, товар (хизмат)ларни сотиш шароитлари бўйича асосий кузатувга киритилган объектлар билан бир хил бўлган савдо (хизмат кўрсатиш) объектларини танлаш тавсия этилади.

6. Намуна товар (хизмат)ларни танлаш

27. Нархлар кузатувини амалга оширишда ва ИНИни ҳисоблашда асос бўладиган товар ва хизматларнинг истеъмол тўплами, аҳоли томонидан энг кўп истеъмол қилинадиган товарлар ва пуллик хизматлар гуруҳларининг Ўзбекистон Республикасининг барча ҳудудлари учун ягона бўлган репрезентатив танловини ифодалайди. Ушбу тўплам Давлат статистика қўмитаси томонидан шакллантирилади ва маълум вақт давомида ўзгаришсиз қолади (бир йилдан кам бўлмаган муддатда).

28. Нарх ва тарифларни рўйхатга олишда намуна-товарлар (хизматлар)ни тўғри танлаш - нархлар ўзгариши тўғрисидаги объектив маълумот олишининг муҳим босқичларидан бири бўлиб ҳисобланади. Истеъмол хусусиятларининг етарлича умумий таърифига эга бўлган намуна-товар ва хизматлар рўйхати Давлат статистика қўмитаси томонидан марказлаштирилган ҳолда белгиланади.

29. Ушбу рўйхатга айнан аниқ бир товар (хизмат)лар эмас, балки, истеъмол мақсадларига кўра товар ва хизматлар турлари унинг бир хил таркибига кўра рўйхатга олинади. Аниқ тавсифга эга муайян товар ва хизмат турлари бевосита нарх регистрторлари томонидан танланиши керак.

30. Тўпламга оммавий истеъмол товарлари ва хизматлари, шунингдек, мажбурий фойдаланишда бўлиши талаб этилмайдиган айрим товарлар ва хизматлар (енгил автомобиллар, олтиндан ясалган заргарлик буюмлари, енгил автомобилларга техник хизмат кўрсатиш ва ҳ.к.) киритилган. Товар ва хизматларни танлаш уларнинг аҳоли истеъмолида муҳимлиги жиҳатидан, бир турдаги товарлар нархларининг ўзгаришини акс эттириши мумкинлиги, уларнинг сотувда барқарор мавжуд бўлиши нисбати ҳисобга олинган ҳолда амалга оширилади.

31. Тўпламга янги товар ва хизматлар киритилишининг мезони бўлиб, уларнинг аҳоли умумий истеъмол харажатларидаги улуши ҳисобланади. Янги турдаги товар ва хизматлар, уларнинг аҳоли умумий истеъмол харажатларидаги улуши 0,1 фоиздан кам бўлмаган ҳоллардагина, истеъмол нархлари кузатуви рўйхати таркибига киритилади.

32. Кузатув таркибига, ҳам маҳаллий ишлаб чиқарилган товарлар, ҳам импорт товарлар киритилади.

33. Ўзбекистон Республикасида нархлар кузатуви истеъмол савати тўпламига кирувчи 386 турдаги товар ва хизматлар бўйича амалга оширилади (4-илова)

34. Тўплам учта йирик гуруҳдан иборат:

а) озиқ-овқат товарлари – 112 номдаги;

б) ноозиқ-овқат товарлари – 206 номдаги;

в) аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш – 68 номдаги.

Юқорида санаб ўтилган ҳар бир гуруҳ таркибида бир ёки бирқанча наъмуна – товар (хизмат)ларни мужассамлаштирган кичик гуруҳларни ўз ичига олади.

Масалан, “Шакар” гуруҳи таркибида фақатгина шакар намуна-товари жой олган, “Сут маҳсулотлари” гуруҳи таркиби эса “Янги соғилган сут”, “Қатиқ, чучук қатиқ ва бошқалар”, “Сметана”, “Қаймоқ”, “Творог”, “Сузма”, “Қаттиқ пишлоқлар”, “Суюлтирилган пишлоқ, колбасали пишлоқ”, “Музқаймоқ”, “Йогурт”, “Сутли консервалар” ва “Болалар учун қуруқ сут аралашмалари” каби маҳсулотлардан иборат.

35. Нарх ва тарифлар даражаси ҳамда динамикасини кузатиш, аниқ истеъмол хусусиятларига эга бўлган алоҳида товар ва хизматлар бўйича олиб борилади.

Кузатувнинг умумий тамойиллари Услубий низомнинг 1-иловасида келтириб ўтилган.

36. Ҳар бир шаҳар (туман)даги ҳудудий статистика органлари томонидан истеъмол нархлари кузатувида иштирок этувчи ва рўйхатга олувчилар мустақил равишда, аҳолининг оммавий талабларини ва савдо объектларида уларнинг доимий равишда сотувда мавжудлигини ҳисобга олган ҳолда, сотувда мавжуд бўлган товарлар ассортиментидан аниқ турдаги товарларни танлаб оладилар. Товар гуруҳларининг умумий таърифини, мазкур шаҳар (туман) истеъмол бозорларида сезиларли улушга эга ва тахминан узоқ вақт мобайнида савдода мавжуд бўладиган, аниқ истеъмол хусусиятига эга намуна-товарларнинг умумий хусусияти билан солиштирадилар.

37. Товарлар танловида куйидагиларга эътибор қаратиш зарур:

- йиғилган маълумот мумкин қадар ҳар бир товарнинг барча доимий оммавий сотиш жойларини, жумладан барча мулкчилик шаклидаги дўкон ва киоскларни, шунингдек, бозор ва кўчалардаги савдо қилиш жойларини ҳам қамраб олиши зарур;

- маълум турдаги товарни танлаб олишда унинг келгуси ойлар давомида ҳам сотувда бўлишининг тахмин қилинишига алоҳида эътибор бериш зарур;

- товарларни танлашда рўйхатга олувчининг индивидуал дидидан келиб чиқиб эмас, балки одатий истеъмол учун хос бўлганини танлаш лозим. Дўкон сотувчиси билан суҳбатлашган ҳолда, истеъмол нархлари кузатувида киритилган қайси товар аҳоли томонидан энг кўп талаб билдириладилигини аниқлаши мумкин;

- алоҳида турдаги кийим-кечак ва оёқ кийим нархларини кузатиш учун танловда биринчи навбатда ўта замонавий товарларга эмас, балки узоқ муддат давомида нархлар кузатувини ўтказиш мумкин бўлган, зарур ҳолларда эскирган моделлар нархини кузатишни олдини олиш мақсадида уларни ўзгартириш билан бирга, алоҳида эътиборни анъанавий йўналишдаги моделларга бериш тавсия этилади;

- келгусида маълумот тўплаш учун танланган товар хусусиятларини батафсил таърифлаш лозим. Нархларни рўйхатга олувчи янги ходим, товарлар (хизматлар)нинг истеъмол нархлари (тарифлари)ни рўйхатга олиш бланкасидаги таърифлардан фойдаланган ҳолда, ушбу товарни хатосиз аниқлай олиши зарур;

- келгуси ойларда баъзи товарлар (хизматлар) нархи тўғрисида маълумот йиғиш мумкин бўлмаган ҳолат аниқланса, кузатиладилиган товарлар (хизматлар) ассортиментига ўзгартириш киритиш ёки савдо нуқтасини алмаштириш лозим.

38. Алоҳида турдаги товарларнинг нархлари юзасидан статистик кузатувнинг ўзига хос хусусиятлари Услубий низомнинг 2-иловасида келтирилган.

7. Ўртача нарх ва ҳудуд (вилоят) бўйича нархлар ўзгаришининг нисбий кўрсаткичларини ҳисоблаш ва маълумотларни узатиш

39. Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бўйича ўртача нарх, кузатув учун танлаб олинган шаҳар (туман)лардаги барча савдо ва пуллик хизмат соҳаси объектлари бўйича рўйхатга олинган нарх (тариф)лардан ўртача арифметик кўринишда ҳисобланади. Таклиф қилинаётган мавжуд ҳар бир товар (хизмат) номлари

бўйича, ҳар бир шаҳар (туман)дан 2-3 та ва вилоят марказидан 5-6 та нархни олиш етарлидир.

40. Нарх (тариф) суммаларини уларнинг миқдорига бўлиш йўли орқали товар (хизмат)нинг ўртача нархи ҳисобланади.

Ўртача арифметик формула ёрдамида ҳудудий вакил-товар ва хизматларнинг ўртача нарх (тариф)ларини аниқлаш қуйидаги кўринишга эга:

$$\overline{P}_i^j = \frac{\sum_{k=1}^n P_k^j}{n},$$

\overline{P}_i^j - ҳудуд бўйича (j) товар (хизмат)ларнинг ўртача нархи (тарифи) (i);

P_k^j - “нарх котиловкалари” деб номланувчи турли савдо ташкилотларида (хизмат кўрсатиш соҳасида) аниқ истеъмол хусусиятига эга товар (хизмат)ларнинг рўйхатга олинган нархи (j)

n - нарх котиловкалар сони.

41. Агар бирор бир даврда товар (хизмат)лар нарх (тариф)ини қайд қилиш ёки бу нарх (тариф)ларни таққослаш имкони бўлмаса, у ҳолда рўйхатга олувчи томонидан рўйхатга олиш бланкасида белгилаб қўйилади ва нарх (тариф)лар ўзгаришининг нисбий кўрсаткичини ҳисоблашга киритилмайди.

42. Маълумотларни узатиш схемаси:

а) ҳар ойда рўйхатга олинган истеъмол нархлари ва тарифлари рўйхатга олувчи томонидан 9-паҳ “Товар (хизмат)лар истеъмол нарх (тариф)ларини рўйхатга олиш бланкаси”га киритилиб, туман ва шаҳар статистика бўлимлари томонидан белгиланган муддатдан кечиктирмай ҳудудий статистика бошқармаларига етказилади;

б) ҳудудий статистика органлари қуйидагиларни амалга оширадилар:

- маълумотлар базаси бўйича барча ахборотлар сифатини назорат қилиш. Бу асосан нарх (тариф)ларнинг максимал ва минимал қийматига нисбатан шубҳа уйғотса, шунингдек, талаб этиладиган ўлчов бирлигига ўтказишни ҳисобга олган ҳолда миқдорий хусусиятларга риоя қилишга, маълумотларнинг қиёсийлигини таъминлашга ва ахборотни мантиқий таҳлил қилишга тегишлидир. Маълумотлар юзасидан саволлар вужудга келган тақдирда, рўйхатга олувчи аниқ тушунтириш бериши ёки яна бир бор нарх (тариф)ларни жойларга чиққан ҳолда қайта текшириб келиши ва натижаси бўйича хабар бериши лозим;

- ўз ҳудуди бўйича электрон маълумотлар базасини шакллантириш ва солиштирма нарх(тариф)ларнинг ўртача қийматини ҳисоблаш;

- электрон маълумотлар базасини белгиланган муддатдан кечиктирмай Давлат статистика қўмитасига жўнатиш;

в) Давлат статистика қўмитаси томонидан қуйидагилар амалга оширилади:

- олинган маълумотларнинг сифатини назорат қилиш, ҳудудлар, товар ва хизматлар бўйича ўртача қийматлар ва уларнинг ўзгаришини таҳлил қилиш, нарх (тариф)лар ўзгариши сабабларини аниқлаш мақсадида ҳудудий статистика бошқармалари билан ишлаш;

- республика, ҳудудлар бўйича ўртача нарх ва тарифларнинг умумий йиғма натижаларини шакллантириш, товар ва хизматлар гуруҳи ҳамда алоҳида товар ва хизматлар бўйича индексларни ҳисоблаш;

- Давлат статистика ишлари Дастурида белгиланган муддатларда фойдаланувчиларга маълумотларни тақдим этиш;

- ҳисобланган нарх (тариф) индексларини белгиланган муддатларда ҳудудий статистика бошқармаларига етказиш.

8. Тўпланган товар ва хизматларнинг истеъмол нархларини ҳисоблаш учун салмоқ вазнларни шакллантириш тартиби

43. Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги уй хўжалиқларининг танланма кузатуви асосида шакллантирилган уй хўжалиқларнинг истеъмол харажатлари тўғрисидаги яқуний маълумотлар базаси аҳолининг истеъмол харажатлари таркибини шакллантириш, шунингдек, йиғма истеъмол нархлари индекси (ИНИ)ни ҳисоблашнинг асоси бўлиб хизмат қилади.

44. Уй хўжалиқлари истеъмол харажатлари, истеъмол товарлари ва хизматларини сотиб олишга йўналтирилган пул харажатларининг бир қисми бўлиб ҳисобланади.

Уй хўжалиқларининг пул харажатлари – кузатув ўказилаётган маълум давр мобайнида уй хўжалиқлари аъзолари томонидан сарфланган ҳақиқий харажатлар йиғиндисини, шунингдек, истеъмол харажатлари ва истеъмол билан боғлиқ бўлмаган харажатларни ҳам ўз ичига олади.

Уй хўжалиқлари истеъмол харажатларига сармоя жамғармалар, инвестиция қилиш мақсадида сарфланган товарлар ва хизматлар нархи қўшиб ҳисобланмайди, шунингдек аниқ бозор нархи мавжуд бўлмаган товарлар ҳам бундан мустасно эмас (шахсий томорқа хўжалиқларида етиштирилган кишлоқ хўжалиқ маҳсулотлари истеъмоли). Жумладан, истеъмол харажатлари таркибига, санъат асарларини, антиквар маҳсулотлар сотиб олиш харажатлари, асосий капиталга сармоя ҳисобланадиган турар жой ва қўшимча хоналарни қуриш ва капитал таъмирлаш учун сарфланган материаллар ва иш ҳақи тўлови харажатлари киритилмайди. Аҳоли истеъмол харажатлари таркибига, шунингдек даромад солиғи, жамғармалар, пенсия жамғармаларига бадаллар ҳам киритилмайди.

45. Товарлар ва хизматлар истеъмоли ҳудудий жиҳатдан бир-биридан тубдан фарқланмаслигини инобатга олиб, ИНИ ҳисоб-китоби учун салмоқ вазнлар республика бўйича шакллантирилади.

46. Салмоқ вазнлар ҳисоб-китоби Давлат статистика қўмитаси томонидан амалга оширилади.

47. Уй хўжалиқларининг истеъмол харажатлари товарлар ва хизматлар гуруҳларининг умумлаштирилган маълумотлари алоҳида моддалар бўйича тақдим

этилган. ИНИ ҳисоблаш учун эса ҳар бир товар (хизмат) ўз оғирлигига эга бўлиши кераклиги туфайли, уй хўжаликлари харажатлари кичиклаштирилади ва қайта тақсимланади.

48. ИНИни ҳисоблаш учун салмоқ вазнларни шакллантиришда нисбий кўрсаткичлар – коэффицентлардаги улушлардан фойдаланилади.

49. Аҳоли истеъмол харажатлари тузилиши асосида салмоқ вазнларни шакллантириш учун маълумотлар базасини тайёрлашнинг асосий босқичлари қуйидагилардан иборат:

- ИНИни ҳисоблаш учун уй хўжалиқларининг алоҳида вакил-товар (хизмат)лар харажатларини моддалар бўйича тақсимлаш алгоритмини ишлаб чиқиш;

- алгоритмларда фойдаланиладиган уй хўжалиқларининг харажатлари тақсимотининг коэффитциентларини аниқлаш;

- коэффицентларни ҳисоблашда уй хўжалиги харажатлари салмоқ вазнларида истеъмолнинг реал ҳажмига мос келадиган даражагача спиртли ичимликлар улушини ошириш ва айрим товарлар ва хизматлар улушини қисқартириш мақсадида ўзгартиришлар амалга оширилади;

- тегишли коэффицентларни қўллаш йўли орқали, вакил-товарлар (хизматлар) йиғиндисининг алоҳида турлари бўйича тақсимланган, уй хўжалиқларининг ўртача йиллик харажатлари актуаллаштирилади.

50. Услугни танлаш уй хўжаликлари харажатлари тузилиши ҳақида олинadиган охирги маълумотларнинг мавжудлигига боғлиқ.

51. Алгоритмлар шаклланиши услубларини, аҳоли истеъмол харажатлари структурасининг алоҳида позициялари бўйича уй хўжаликлари харажатларини тақсимлаш усулига қараб, учта гуруҳга ажратиш мумкин:

1. Уй хўжаликлари харажатлари йиғиндисида моддалар бўйича айнан позициялари бўйича бир-бирига мос келадиган вакил-товар (хизмат)лар гуруҳини бевосита жалб қилиш усули.

Масалан, уй хўжаликлари харажатларида “мўйнали эркақлар бош кийими” қисмида назарда тутилган харажатлари, умумий аҳоли истеъмол харажатлари тузилишида – “мўйнали эркақлар бош кийими” позицияси бўйича бутунлигича қўшилади;

2. Уй хўжалиги харажатларида икки ёки ундан ортиқ айнан ўхшаш вакил-товар (хизмат)лар гуруҳида улушлар бўйича (коэффицентлар ёрдамида) тақсимлаш усули.

Масалан, уй хўжалиги харажатларида “Автогаз” қисми бўйича кўрсатилган харажатлар, коэффицентлар ёрдамида товар ва хизматлар йиғиндиси таркибидаги “Пропан” ва ”Метан” позициялари орасида муайян улушларда ўзаро тақсимланади.

Улуш коэффицентларни аниқлаш, савдо ва саноат статистикаси маълумотлари таҳлили асосида амалга оширилади.

3. Вакил-товар (хизмат)лар йиғиндисида бир хил позицияга эга бўлмаган, алоҳида моддалар бўйича назарда тутилган, уй хўжалиги харажатларини шартли қўшиш ёки тақсимлаш усули.

Масалан, уй хўжалиги харажатларида “қўл дрели” қисми бўйича назарда тутилган товар ИНИ тўпламида мавжуд эмаслигини ҳисобга олиб, ушбу товар салмоғи истеъмол нархлари индексини ҳисоблашда “Қишлоқ хўжалик буюмлари: белкураклар, хаскашлаар, ўроқлар, гулкайчилар, паншахалар ва бошқалар” гуруҳи таркибига киритилади.

52. уй хўжалиги харажатларини алоҳида турдаги вакил-товар (хизмат)лар учун улушли ёки шартли равишда тақсимланиш усулларини қўллаш мақсадида алгоритмлар билан тақсимлаш коэффицентларини ишлаб чиқиш амалга оширилади.

Аҳолининг истеъмол харажатлари таркибини алгоритм ва тақсимлаш коэффецентларидан фойдаланган ҳолда уй хўжаликлари харажатлари тақсимоти, асосан, тегишли тоифадаги синфлар, тоифалар, товар турлари бўйича амалга оширилади.

53. ИНИни ҳисоблаш учун, истеъмол харажатлари таркибида вакил-товар (хизмат)лар йиғиндиси алоҳида позициялари салмоғини аниқлаш учун, уй хўжаликларининг истеъмол харажатлари тўғрисидаги маълумотлардан ташқари, қўшимча маълумотлардан ҳам фойдаланиш мумкин:

- маҳсулотнинг алоҳида турларини ишлаб чиқариш, чакана товар айланмаси структураси, уй-жой коммунал хўжалиги фаолияти билан шуғулланувчи ташкилотлар ва статистиканинг бошқа тармоқлари фаолияти ҳақидаги статистик маълумотлар;

- маълумотларнинг бошқа манбалари (масалан, солиқ органлари маълумотлари);

- мутахассислар ҳисоб-китоблари ва баҳолаш усулларини қўллаш натижасида ҳисобланган кўрсаткичлар.

54. Уй хўжаликлари харажатлари, вакил-товар (хизмат)лар йиғиндиси ҳолатлари бўйича ИНИни ҳисоблаш учун гуруҳларнинг қайта тақсимланганидан сўнг, уй хўжаликларининг аввалги йилларга мўлжалланган айнан шу каби гуруҳ харажатлари маълумотлари билан таққосланади.

55. Халқаро амалиёт тажрибалари шуни кўрсатмоқдаки, уй-хўжаликлари томонидан аксарият ҳолатларда спиртли ичимликларга сарфланган аниқ харажатлар анъанавий тарзда харажатларининг тегишли қисмида тўлиқлигича акс эттирилмайди. Ҳудди шундай ҳолат Ўзбекистон учун ҳам ҳосдир.

Аҳоли истеъмол харажатларида спиртли ичимликларининг ҳақиқий салмоғини аниқлашда, савдо статистикасининг чакана савдо бўйича спиртли ичимликларнинг сотув ҳажми ва унинг салмоқ вазни тўғрисидаги маълумотлардан фойдаланилади.

Аҳоли истеъмол харажатларида спиртли ичимлик харажатлари улушини реал истеъмоли даражасига келтиришга – уй хўжаликлари статистикасида назарда тутилган, спиртли ичимликларига харажатлар улуши (миқдори)ни орттириш ва улари ўз навбатида бошқа моддалар бўйича харажатларини камайтириш йўли орқали эришилади.

56. Товарлар ва хизматларнинг истеъмол нархлари индексини ҳисоблашда таянч давр нархлари сифатида ҳисобот давридан аввалги йилнинг декабрь ойидаги нархлар олинади. Салмоқ вазн кўрсаткичлари эса – аҳоли истеъмол харажатларининг ўртача йиллик таркибидан олинади ва ушбу кўрсаткичларнинг таққосланувчанлигини таъминлаш зарур.

ИНИни ҳисоблаш учун истеъмол харажатлари тузилишини ишлаб чиқиш мақсадида, актуализация коэффициентларидан фойдаланган ҳолда бир қанча қўшимча ҳисоб-китоблар амалга оширилади.

Актуализация коэффициентларини ҳисоблаш аввалги йил маълумотлари асосида амалга оширилади. Масалан, 2018 йилги ИНИни ҳисоблаш актуализация коэффициентлари 2017 йил маълумотлари асосида аниқланади.

$$K_{\text{актуал}} = \frac{STR_{\text{дек},G-1}}{\sum_{n=1}^{12} (STR_{n,G-1}) / 12}$$

бунда:

$STR_{\text{дек}}$ – мос товар, хизмат, товар (хизмат)лар гуруҳи бўйича декабрь учун аввалги ой нархининг қисқа муддатли индекси,;

STR_n – мос товар, хизмат, товар (хизмат)лар гуруҳи бўйича n оyi учун аввалги ойга нисбатан қисқа муддатли индекси;

n – ой рақами (январь учун -1, февраль учун -2 ва х.к.);

$G-1$ - индекслар ҳисобланадиган ва солиштирма вазнлардан фойдаланиладиган йилга нисбатан аввалги йил.

57. Аҳоли истеъмол харажатлари тузилишининг алоҳида йўналишлари бўйича салмоқларни ҳисоблашнинг мажбурий шarti – ҳар бир йўналиш бўйича ўртача йиллик харажатларнинг актуализация коэффициентлари мавжудлиги ҳисобланади. Бунга кўра, аҳоли истеъмол харажатлари тузилиши салмоғи аниқланиб, йил бошидан кузатувга қайта киритилган (улар учун аҳоли истеъмол харажатлари тузилиши шакллантирилади) позициялар ҳам шулар қаторига киради.

Мазкур позициялар бўйича актуализация коэффициентларини аниқлаш – аввалги йил учун яқин бўлган ёки гуруҳларга оид позициялар бўйича мавжуд актуализация коэффициентларидан фойдаланилади.

58. Истеъмол нархлари индексини шакллантиришда фойдаланиладиган салмоқ вазнлар тизимини қайта кўриб чиқиш ҳар йили амалга оширилади.

¹ Қисқа муддатли нархлар индексини ҳисоблаш услуги - 9 “Истеъмол нархлари индексини ҳисоблаш” бўлимида келтирилган

9. Истеъмол нархлари индексини ҳисоблаш.

9.1. Ҳудудлар бўйича истеъмол нархлари индексини ҳисоблаш.

59. Статистиканинг ҳудудий органларидан олинган ўртача нархлар тўғрисидаги маълумотлар асосида, дастлабки босқичда, Давлат статистика қўмитаси томонидан Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бўйича ўртача нарх индексини ҳисоблаш амалга оширилади.

60. Мазкур кўрсаткичларни ҳисоблаш шартларидан бири – бу, ҳисобот ва таянч даврлардаги нархларга оид маълумотларни тўлиқ таққослаш мумкинлиги ҳисобланади. Индексларни ҳисоблашда икки “кўшни” даврларда айнан бир хил савдо (хизматлар доираси) ташкилотларида, муайян истеъмол хусусиятларига эга бўлган бир хил товар (хизмат)лар учун қайд этилган нархлар тўғрисидаги маълумотлар кўшиб ҳисобланади. Бу эса ўз навбатида, тузилишига ва ассортиментга оид силжишлар таъсирни истисно этиш имконини беради.

61. Ўртача нархларнинг қисқа муддатли индекслари ҳар бир товар (хизмат) бўйича қуйидаги формула билан ҳисобланади:

$$STR_{t,i}^j = \frac{\overline{P_{t,i}^j}}{P_{t-1,i}^j}$$

бунда:

$STR_{t,i}^j$ – ҳудуд учун (j) аввалги ойга нисбатан товар (хизмат) (i) ҳисобот оyi (t) ўртача нархининг қисқа муддатли индекси;

$\overline{P_{t,i}^j}$ – ҳудуд учун (j) товар (хизмат)нинг ҳисобот оyiдаги (t) ўртача арифметик нархи (тариф);

$P_{t-1,i}^j$ - ҳудуд учун (j) товар (хизмат) (i) аввалги оyiдаги ($t-1$) ўртача арифметик нархи (тариф).

62. Товар (хизмат) учун ўртача нарх индекслари асосида муайян ҳудудлар бўйича турли босқичларда агрегатланган нарх индекслари аниқланади.

63. Ҳисоб-китоблар Ласпейреснинг модификацияланган формуласи асосида, таянч давр салмоқ вазнлари тизимидан фойдаланган ҳолда амалга оширилади. Модификация шундан иборатки, охириги нарх индекси кўрсаткичи ҳар бир давр таянч салмоғига кўпайтирилади. Бундай ёндашув ҳисоб-китоблар олиб борилишида узлуксизликни таъминлаш билан бир қаторда, ишлаб чиқариш ва сотишнинг барқарор бўлмаган ҳолатларида товарларни алмаштириш вазифасини осонлаштиради.

64. Ҳисоб-китоб қуйидаги алгоритм асосида амалга оширилади:

$$1. LTR_{t,i}^j = \prod_{n=1}^t STR_{n,i}^j$$

$$2. V_{t,i}^j = W_i * \prod_{n=1}^t STR_{n,i}^j$$

$$3. LTR_{t,sp}^j = \frac{\sum_{i=1}^g V_{t,i}^j}{\sum_{i=1}^g W_i} = \frac{V_{t,sp}^j}{W_{sp}}$$

$$4. STR_{t,sp}^j = \frac{LTR_{t,sp}^j}{LTR_{t-1,sp}^j}$$

бунда:

$LTR_{t,i}^j$ - жорий ойдаги (t) ҳудуд бўйича (j) товар (хизмат)нинг (i) таянч даврнинг декабрь ойига нисбатан узок муддатли индекси;

STR_i^j - ҳисобот ойининг ўтган ойга нисбатан товар (хизмат) (i) бўйича ҳудуд учун (j) қисқа муддатли ўртача нархлар индекси;

$STR_{t,sp}^j$ - ҳисобот ойининг ўтган ойга нисбатан товар (хизмат) (i) гуруҳи (кичик гуруҳ) бўйича ҳудуд учун (j) қисқа муддатли ўртача нархлар индекси;

$LTR_{t,sp}^j$ - жорий ойда (t) ўтган ойга нисбатан ($t-1$) ҳудуд учун (j) товар (хизмат)лар гуруҳи (кичик гуруҳ) бўйича нархларнинг қисқа муддатли индекси;

$V_{t,i}^j$ - ҳудуд бўйича (j) жорий ойда (t) товар (хизмат)нинг (i) нархи салмоғи;

W_i - товар (хизмат)(i)нинг салмоқ вазни;

n - ой рақами (январь учун -1, февраль учун -2 ва ҳ.к.);

g - гуруҳ (кичик гуруҳ)га кирувчи товар (хизмат)лар миқдори.

9.2. Ўзбекистон Республикаси бўйича нархлар индексини ҳисоблаш

65. ИНИни республика бўйича шаклланиш алгоритми қуйидаги ҳисоб-китоб турларини ўз ичига олади:

$$1. LTR_{t,i}^{PY} = \frac{\sum_{j=1}^m D_j * \prod_{n=1}^t STR_{n,i}^j}{\sum_{j=1}^m D_j}$$

бунда, m - товар (хизмат) мавжуд бўлган ҳудудлар миқдори.

$$2. STR_{t,i}^{PY} = \frac{LTR_{t,i}^{PY}}{LTR_{t-1,i}^{PY}}$$

$$3. V_{t,i}^{PY} = W_i * \prod_{n=1}^t STR_{n,i}^{PY}$$

$$4. LTR_{t,ep}^{PY} = \frac{\sum_{i=1}^g V_{t,i}^{PY}}{\sum_{i=1}^g W_i} = \frac{V_{t,ep}^{PY}}{W_{ep}}$$

$$5. STR_{t,ep}^{PY} = \frac{LTR_{t,ep}^{PY}}{LTR_{t-1,ep}^{PY}}$$

бунда:

$LTR_{t,i}^{PY}$ - таянч йилнинг декабрь ойига нисбатан республика бўйича товар (хизмат)ларнинг жорий ойдаги нархларнинг узок муддатли индекси (t);

D_j - республика умумий аҳоли ҳаражатларида ҳар бир ҳудуд аҳоли ҳаражатларининг улуши (j);

$STR_{n,i}^j$ - ҳудуднинг (j) товар (хизмат)лари (i) бўйича ўтган ойга нисбатан жорий ойдаги (n) ўртача нархларининг қисқа муддатли индекси;

n - ой рақами (1-январь, 2-февраль ва ҳ.к.);

$STR_{t,i}^{PY}$ - республика бўйича товар ёки хизмат (i)нинг ўтган ойга нисбатан жорий ойдаги (t) нархларнинг қисқа муддатли индекси;

$LTR_{t-1,i}^{PY}$ - республика учун ($t-1$) аввалги ойдаги товар (хизмат) (i) бўйича асосий йилнинг декабрига нисбатан нархларнинг узок муддатли индекси;

$V_{t,i}^{PY}$ - республика учун жорий ойда (t) товар (хизмат) (i)нинг нарх салмоғи;

$V_{t,ep}^{PY}$ - республика учун жорий ойда (t) товарлар ёки хизматлар гуруҳи (кичик гуруҳи) нархининг салмоғи;

W_i - товар ёки хизматнинг (i) салмоқ вазни;

W_{ep} - товарлар ёки хизматлар гуруҳи (кичик гуруҳи)нинг салмоқ вазни;

g - гуруҳ (кичик гуруҳ)га кирувчи товарлар (хизматлар) миқдори;

$STR_{t,ep}^j$ - ҳудуд учун (j) товар (хизмат)лар гуруҳи (кичик гуруҳи) бўйича (t) ўтган ойга нисбатан жорий ойдаги ўртача нархларнинг қисқа муддатли индекси;

$LTR_{t,ep}^j$ - ҳудуд учун (j) товар (хизмат)ларнинг гуруҳ (кичик гуруҳ)лар бўйича таянч йилнинг декабрига (t) жорий ойдаги нархларнинг узок муддатли индекси;

$LTR_{t-1,ep}^j$ - ҳудуд учун (j) гуруҳ (кичик гуруҳ)лар бўйича таянч йилнинг декабрига (t) ўтган ойдаги нархнинг($t-1$) узок муддатли индекси.

66. Худудлар бўйича товар ва хизматларнинг алоҳида турлари учун нархларнинг агрегатланган индексидан ва уй хўжалиқларининг умумий истеъмол харажатларида уларни сотиб олган харажатлари улушидан келиб чиқиб, товарлар ва хизматларнинг алоҳида кичик гуруҳи бўйича йириклаштирилган гуруҳлардан **умумий нарх индекслари** шакллантирилиб (масалан, озиқ-овқат, ноозиқ-овқат товарлар ва хизматлар), шу билан бирга, Ўзбекистон Республикаси бўйича ИНИ аниқланади.

9.3. Турли таянч даврлар бўйича истеъмол нархлари индексини ҳисоблаш

67. **Ҳар ойда** аввалги ойга нисбатан нарх индекслари ҳисобланишидан ташқари, ўтган йилнинг декабрь ойига, ўтган йилнинг мос ойига ҳамда йил бошидан ўтган йилнинг мос даврига нисбатан нарх индекслари ҳисобланади.

68. Юқорида қайд этилган индексларни ҳисоблашда қуйидаги формулалардан фойдаланилади:

ўтган йилнинг декабрь ойига нисбатан:

$$LTR_{2,t} = \prod_{n=1}^t STR_n$$

бунда:

$LTR_{2,t}$ - ўтган йилнинг декабрь ойига нисбатан жорий ойдаги (t) нархлар индекси (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – жамланган маълумот);

STR - ўтган ойга нисбатан n –ойи учун нархларнинг қисқа муддатли индекси (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – жамланган маълумот);

t - жорий ой;

n - ойнинг тартиб рақами.

ўтган йилнинг мос ойига нисбатан:

$$1. LTR_{3,t} = \frac{LTR_{t,G}}{LTR_{t,G-1}}$$

бунда:

$LTR_{3,t}$ - ўтган йилнинг мос ойига нисбатан жорий ой (t) нархининг индекси (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – жамланган маълумот);

LTR_t - таянч йилнинг декабрь ойига нисбатан жорий ой (t) нархлари индекси (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – жамланган маълумот);

t - жорий ой;

G - жорий йил;

$G-1$ - ўтган йил.

йил бошидан ўтган йилнинг мос даврига нисбатан:

$$LTR_{4,t} = \frac{\sum_{n=1}^t LTR_{n,G}}{\sum_{n=1}^t LTR_{n,G-1}}$$

бунда:

$LTR_{4,t}$ - январь ойдан бошлаб жорий ойгача (t) бўлган нархлар индекси ўтган йилнинг мос даврига нисбатан (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – жамланган маълумот);

LTR_n - таянч йилнинг декабрига нисбатан n - ой учун нархлар индекси (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – жамланган маълумот);

t - жорий ой;

G - жорий йил;

$G-1$ - ўтган йил.

69. **Ҳар чоракда** аввалги чоракка нисбатан шу чоракдаги нархлар индекслари ва аввалги йилнинг тегишли чорагига нисбатан шу чоракдаги нархлар индекслари аниқланади.

Мазкур индексларни ҳисоблашда қуйидаги формулалардан фойдаланилади:

жорий чорак ўтган чоракка нисбатан:

$$1. LTR_{5,кв} = \frac{\sum_{к=1}^3 LTR_{к,кв}}{\sum_{к=1}^3 LTR_{к,кв-1}}$$

бунда:

$LTR_{5,кв}$ - ўтган чоракка нисбатан жорий чоракдаги нархлар индекси (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – жамланган маълумот);

$LTR_к$ - таянч йилнинг декабрь ойига нисбатан чоракнинг $к$ - ойи учун нархлар индекси (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – жамланган маълумот);

$к$ - ҳар бир чоракдаги ойнинг тартиб рақами (январдан мартгача, апрелдан

- июнгача ва ҳ.к.);
кв - жорий чорак;
кв-1 - аввалги чорак

жорий чорак ўтган йилнинг мос чорагига нисбатан:

$$1. LTR_{6,кв} = \frac{\sum_{к=1}^3 LTR_{к,G}}{\sum_{к=1}^3 LTR_{к,G-1}}$$

бунда:

- $LTR_{6,кв}$ - ўтган йилнинг мос чорагига нисбатан жорий чоракдаги нархлар индекси (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – йиғма маълумот);
- LTR_k - таянч йилнинг декабрь ойига нисбатан чоракнинг *к*- ойи учун нархлар индекси (товар ёки хизмат, гуруҳ ёки кичик гуруҳ, барча товарлар ва хизматлар бўйича – йиғма маълумот);
- к* - ҳар бир чоракдаги ойнинг тартиб рақами (январдан мартгача, апрелдан июнгача ва ҳ.к.);
- G* - жорий йил;
- G-1* - ўтган йил.

9.4. Нархлар индекслари ўртача ойлик белгиларини ҳисоблаш

70. Юқорида санаб ўтилган индекслардан ташқари, ўртача ойлик истеъмол нархлари индексини ҳисоблашда ўртача геометрик қиймат формуласидан фойдаланган ҳолда ҳисобланади.

$$\overline{I_p} = \sqrt[n]{STR_1 * STR_2 * \dots * STR_n}$$

бунда :

- $\overline{I_p}$ - биринчи ойдан бошлаб *n* – ойгача бўлган давр учун ўртача ойлик индекс;
- STR - ўтган ойга нисбатан ҳар бир ой учун қисқа муддатли нарх индекси;
- n* - ойлари сони.

Йил бошидан ўртача ойлик нарх индексларини ҳисоблашда қуйидаги формуладан фойдаланилади:

$$\overline{I_p} = \sqrt[n]{LTR_{2,n}}$$

бунда:

- $\overline{I_p}$ - январь ойдан бошлаб n – ойгача бўлган давр учун ўртача ойлик индекс;
 LTR_2 - ўтган йилнинг декабрь ойига нисбатан жорий йилнинг n -ойидаги нарх индекси;
 n - ойнинг тартиб рақами.

71. Товарлар ва хизматлар учун истеъмол нархлари индекслари тўғрисидаги маълумотлар нашрлар ва расмий ҳаволаларда битта ўнлик белги билан вергулдан сўнг жойлаштирилади.

72. Мазкур услубий Низом Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги ва Марказий банки билан келишилган ҳолда ишлаб чиқилган.

“Товар ва хизматларнинг истеъмол
нархлари (тарифлари) кузатувини
ташкил этиш ва индексларни ҳисоблаш
бўйича услубий низом”га
1-илова

Кузатувнинг умумий тамойиллари

1. Товар (хизмат)ларнинг истеъмол нархларини рўйхатга олиш

1. Товар ва хизматлар нархлари ва тарифларини рўйхатга олиш ҳудудий давлат статистика органлари томонидан амалга оширилади.

2. ИНИни ҳисоблаш учун маълумот тўплаш, ҳар ҳисобот ойининг 10-санасидан 20-санасигача, товар ва хизматларнинг аниқ турлари нархларини рўйхатга олиш йўли орқали амалга оширилади. Маълумотлар тўплаш бўйича ишлар шу давр мобайнида мунтазам равишда олиб борилиши зарур.

3. Нарх тўғрисидаги ахборотларни тўплаш жараёнида, бир ойда икки марта нархларни қайд этиш оралиғини ушлаб туриш мақсадида, айнан шу товар ва хизматларга ҳамда айнан шу савдо ва пуллик хизмат соҳаси объектларидаги нархларни қайд этишнинг белгиланган муддатларига риоя қилиш зарур.

4. Ҳар бир товар (хизмат) тури учун алоҳида бланкдан фойдаланилади. Бланк, ҳар бир бетида ўн та турли ҳил объект бўйича тасдиқланган рўйхатга мувофиқ товар (хизмат)нинг бир тури кўрсатилиши учун мўлжалланган. Бланкни тўлдиришдан мақсад – ҳар бир вилоят ҳудудлари бўйича ва жами республика бўйича ойлик ИНИни ҳисоблаш учун зарур бўладиган бештадан ўнтагача таққослама нарх (тариф)ларни тайёрлашдир. ИНИни ҳисоблашда, ўртача нарх (тариф)лар ўзгаришининг нисбий кўрсаткичларини таққослаш усулидан фойдаланилиши сабабли, индексни ҳисоблаш учун айнан шу товар (хизмат)ларнинг айнан шу объектлардаги иккита кетма-кет даврдаги нархларидан фойдаланиш учун ушбу нарх (тариф)ларга эга бўлиш зарур. Шу муносабат билан, ҳисоблашда зарур бўладиган камида бешта нарх (тариф)ни бўлишини таъминлаш учун, қатор ҳолларда ҳар бир алоҳида давр учун кўпроқ нархлар (тарифлар)ни қайд этиш зарур бўлиши мумкин. Ҳудудда ягона нарх ва тарифлар амал қиладиган алоҳида товар ва хизматлар (бензин, электр энергия, газ, алоқа хизмати ва шунга ўхшаш) турлари бундан мустаснодир.

5. Бланкнинг юқори қисмида шаҳар (туман), товар ва хизмат номи ва унинг ҳос рақами, шунингдек ўлчов бирлиги кўрсатилади. Биринчи устунда савдо ва пуллик хизмат соҳаси объектларининг номи ва манзили кўрсатилади. Агарда кўчада сотилаётган товар нархи қайд этилса, бланкага сотиш жойи манзили киритилади. Бозорлар тўғрисидаги маълумотларга уларнинг номи, манзили ёки жойлашган жойи киритилади. Иккинчи устунда танлаб олинган товар ва хизматларнинг нарх (тариф)лари ўзгаришини баҳолаш учун тўлиқ тавсифи келтирилади. Одатда, товарнинг

тавсифига унинг ишлаб чиқарувчиси маркаси, ишлаб чиқарилган давлати, ўлчами, нави, ранги ва ҳоказолар киради.

6. Товарларнинг миқдори ва бирлиги 3-устунга ёзилади. Бунда баҳолаш учун танлаб олинган товарнинг стандарт миқдори бирлиги эмас, балки унинг ҳақиқий миқдори кўрсатилади.

7. 4, 7 ва 10 – устунларда маълумотларни йиғишни ўтказиш саналари кўрсатилади.

8. Тегишли ойлардаги қайд қилинган нархлар 5, 8 ва 11 – устунларда кўрсатилади. Сўнгра ушбу нархлардан миқдорнинг стандарт бирлиги учун (рўйхатда кўрсатилган) ҳисобланган нарх чиқарилади ва у 6, 9 ва 12-устунларга киритилади. Агар рўйхатга олинган нархлар миқдорнинг стандарт бирлиги билан мос келса, улар тўғридан-тўғри 6, 9 ва 12-устунларга киритилади.

9. Рўйхатга сотувда мавжуд бўлган товар (хизмат)нинг амалдаги нархи (тарифи) (кўшилган қиймат солиғи, акциз солиғи ва бошқа билвосита солиқларни қўшган ҳолда) олиниши лозим.

10. Истеъмол нархлари индексини ҳисоблаш учун фойдаланишда юқори даражада аниқ ва ҳаққоний маълумот олишнинг асосий шартларидан бири бўлиб, ҳисобот ва базис даврлардаги нарх (тариф)ларнинг қиёсийлигига риоя этиш ҳисобланади.

11. Ҳисобот йили давомида ҳар бир товар (хизмат)га рўйхатга олинган нарх котировкаларининг бир хил миқдорга эга бўлиши, нарх (тариф)лар қиёсийлигининг зарурий шarti ҳисобланади. Бу қоида амал қилмаган ҳолатларда, ҳисобланган нарх (тариф) индексларининг аниқлиги етарли бўлмаслиги мумкин.

Масалан, агар бирор бир намуна-товарга базис даврда 6 та нарх, ҳисобот даврида эса 5 та нарх рўйхатга олинган бўлса ва ўртача нархлар ҳисоб-китоби, шунингдек уларнинг ўзгариши ҳар бир даврда барча рўйхатга олинган нарх котировкалари асосида амалга оширилса, унда ўртача нарх ўзгариши қайд қилиниши мумкин, чунки бу вақтда барча нархлар ўзгаришсиз қолган ҳолда, фақат мазкур товарнинг (базис даврда нархи рўйхатга олинган) аниқ бир тури сотувда йўқ бўлган бўлади.

Нархлар индексидаги таркибий ўзгаришларнинг шартли намунаси:

	Ўтган ой нархи, сўм	Жорий ой нархи, сўм	Нарх ўзгариши, %
1-сонли савдо нуқтаси	1000	1000	100,0
2-сонли савдо нуқтаси	1100	1100	100,0
3-сонли савдо нуқтаси	1500	1500	100,0
4-сонли савдо нуқтаси	1150	1150	100,0
5-сонли савдо нуқтаси	1350	1350	100,0
6-сонли савдо нуқтаси	1300	-	-
ўртача нарх:	1233,33	1220,00	98,9*

*) $1220,00/1233,33*100\%=98,9\%$

	Ўтган ой нархи, сўм	Жорий ой нархи, сўм	Нарх ўзгариши, %
1-сонли савдо нуқтаси	1000	1000	100,0
2-сонли савдо нуқтаси	1100	1100	100,0
3-сонли савдо нуқтаси	1500	1500	100,0
4-сонли савдо нуқтаси	1150	1150	100,0
5-сонли савдо нуқтаси	1350	1350	100,0
6-сонли савдо нуқтаси	1300	-	-
ўртача таққослама нарх:	1220,00	1220,00	100,0*

*) $1220,00/1220,00*100\%=100,0\%$

12. Истеъмол нархлари индексини ҳисоблашда ёнма-ён даврларда нарх маълумотларининг қиёсийлигини ва уларнинг узлуксизлигини таъминлаш учун, намуна-товар (хизмат)ларни алмаштириш усулини қўллаш тавсия этилади.

13. Агар бирор бир сабабга кўра, илгари рўйхатга олинган товар жорий ойда сотувга чиқмаган бўлса, айнан шунга ўхшаш товар бирлиги нархи рўйхатга олинади. Бундай ҳолатда, товар солиштирув мезонига мувофиқ танланади. Агар олдинги ойда танланган товар бўйича маълумот тўплаш ёки унга эквивалент товар топиш имкони бўлмаса, баъзи ҳолларда маълумот тўплаш учун янги савдо объектдан фойдаланишга тўғри келади. Янги савдо объектдан йиғилган маълумотлар янги қаторга киритилади. Иккала объект ҳам келгусида айнан шундай товар нархлари тўғрисида доимий маълумот олиш учун танланган савдо объектлари рўйхатида қолади. Бу маълумотлар (қаторлар) бўйича, турли объектлардан олинган нархлар жорий ой учун нархлар ўзгаришининг нисбий кўрсаткичларини ҳисоблашда фойдаланилмаслиги тўғрисида белги қўйилади.

14. Қуйидагиларни рўйхатга қўшишга рухсат этилмайди:

а) ифлосланган, ишлаб чиқариш нуқсони бўлган товарлар;

б) сақлаш муддати тугаган озиқ-овқат маҳсулотлари;

в) мавсум бошида бозорга чекланган миқдорда кириб келган ва ҳали оммавий истеъмолда бўлмаган ҳолда ўта юқори нархларда таклиф этилаётган товарлар;

г) савдо объектининг ёпилиши олдидан, мавсум охирида ёки бошқа сабабларга кўра пасайтирилган нархларда сотилаётган товарлар;

д) чегирмалар ва арзон нархда сотиб тугатишлар, булар одатда эскирган, товар кўринишини йўқотган, маънавий эскирган, урфдан чиққан, бузилган ёки нуқсонли, тугатиш арафасида арзон нархларда сотиладиган товарларга нисбатан қўлланилади.

15. Мавсумий сотиб тугатиш нархлари қуйидаги бир неча сабабларга кўра инобатга олинмайди:

а) янги мавсум бошланганда, сотувга келиб тушган янги мавсум товар нархларини ўтган мавсум товарларининг пасайтирилган нархлари билан солиштириш тўғри эмас, бундай ҳолатда қайд қилинган нарх ўсиши асоссиз юқори бўлиши мумкин;

б) пасайтирилган нарх бўйича савдо қилиш доимий ва кенг тарқалган ҳодиса ҳисобланмайди;

в) арзон нархда сотиб тугатиш ёки чегирма нархлари бўйича сотилаётган товарлар, ҳажми жиҳатидан анча чекланган бўлади.

16. Вақтинчалик қўшимча товар бирлиги қўшиб бериладиган товарлар нархлари (масалан, 20 фоиз бепул), шунингдек, “2 та сотиб ол, 1 тасини текин ол” кўринишидаги махсус акциялар ёки ҳар бир товарга совға қўшиб берилиши ҳоллари ҳисобга олинмаслиги зарур.

2. Товарларни солиштириш мезонлари

17. Рўйхатга олувчи, ушбу турдаги товарни, уни алмаштириш учун танлаб олинган ва келгусида нархларни рўйхатга олиши мўлжалланган товар билан таққослаш имкони бор ёки йўқлигини аниқлаши лозим.

18. Бунинг учун қуйидаги асосий мезонлардан фойдаланиш лозим:

а) турли савдо объектларидаги бир хил турдаги товарларни (ёки турли хил товарларни) бир-бири билан солиштириш ва қоидага кўра турли мамлакатларда ишлаб чиқарилган товарларни таққослаш мумкин эмас;

б) бир мамлакатда ишлаб чиқарилган товарларни, агар уларнинг сифати деярли бир хил бўлса таққослаш мумкин. Хусусан, кийим-кечак бўйича – фақат айнан бир ишлаб чиқарувчининг товарларини танлаш имкони мавжуд бўлмаган ҳолларда, турли ишлаб чиқарувчилар томонидан ишлаб чиқарилган товарларни таққослаш мумкин;

в) асосан фақат ўлчамми бўйича фарқ қилувчи бир хил моделдаги кийим-кечак нархларини таққослаш мумкин. Бирок, агарда турли ўлчамдаги бир модель нархида сезиларли фарқ мавжуд бўлса, бу нархлар таққосланмайди.

19. Товарларни таққослаш мумкин ёки мумкин эмаслигини аниқлашнинг умумий тамойили, бу уларнинг фарқи нархга таъсир этишини билишдир. Одатда товарларнинг нархини белгилаб берувчи истеъмол сифатларида сезиларли фарқ бўлмаса, уларни таққослаш мумкин бўлади. Таққослаш мезонларининг қанчалик қатъий бўлишини рўйхатга олувчининг ўзи ҳал қилади. Агар бу мезонлар жуда қатъий бўлса, у ҳолда индекс чегараланган нарх миқдори асосида ҳисобланади ва бу ҳолат уларнинг ҳақиқий ўзгаришини акс эттирмаслиги мумкин. Агарда улар жудаям ноаниқ бўлса, нарх индекси сифат ўзгаришини нарх ўзгариши сифатида акс эттиради.

3. Мавсумий мева ва сабзавот нархларини рўйхатга олиш ва ҳисоблаш

20. Бир неча ойлар мобайнида бозорлардан тўлиқ йўқоладиган товарларни рўйхатга олувчи томонидан шартли равишда ҳар ой ҳисоблаб борилади. Жорий йилда

бозорга товарнинг келиб тушиши билан йиғилган янги нархларнинг ҳар бирини таққослаш учун ўтган ойдаги шартли ҳисобланган нархларнинг мавжуд бўлиши учун, ўтган мавсум охирида йиғилган нархлар ҳар ой янгиланиб борилади. Шу тарзда, индексда янги мавсумда олинган нархларни биринчи марта ҳисобга олиниши мумкин.

21. Бу усулдан фойдаланиш натижасида, индексларда баъзи ойларида кескин ўзгаришлар кузатилиши мумкин, аммо бу услубият жиҳатидан тўғри ҳисобланади ва бозор шартларини акс эттиради. Индексларнинг бу кўтарилишлари ҳар йили айнан бир хил ойларида тўғри келиши лозим ва натижада йил учун нарх ўзгариши динамикасига таъсир кўрсатмайди.

22. Шартли нархларни ҳисоблаш босқичма-босқич амалга оширилади:

а) ўтган ой учун ўртача нархларга шартли ҳисобланган нархлар кириши мумкин бўлиб, лекин жорий ойдаги ўртача нархлар фақат йиғилган нархларни ўз ичига олса, таққослама товарлар бўйича нархлар ўзгаришининг нисбий кўрсаткичлари аниқланади;

б) шундан кейин, ўтган ой нархини таққослама товарлар нархлари ўзгаришининг нисбий кўрсаткичига кўпайтириш орқали шартли нарх ҳисобланади.

Шундай қилиб, шартли ҳисобланган нархлар кейинги йилда мева ва сабзавотлар пайдо бўлгунга қадар янгиланиб борилади.

23. Мавсумий мева ва сабзавотлар савдода бутунлай йўқ бўлган ҳолларда, шартли нархларни ҳисоблаш учун қуйидаги индексларни қўллаш тавсия этилади:

а) мева ва полиз маҳсулотлари бўйича – олма нархининг ўзгариши;

б) сабзавотлар бўйича – пиёз нархининг ўзгариши.

24. Ҳосили йилда бир неча бор бозорга кириб келадиган, йил давомида мавжуд бўладиган товарлар (картошка, сабзи, лавлаги ва бошқалар) бўйича қуйидаги ҳисобга олиш шартлари қўлланилади: бозорда картошканинг янги ва эски ҳосили мавжуд бўлган ойларида, уларни бир турдаги товар сифатида ҳисобга олиш керак ва танловга ўтган йилги ёки янги картошка кирганлигидан қатъий назар, ҳар ойда оддий ўртача нархни ҳисоблаш лозим, яъни ўтган ой билан таққосланишини ҳисобга олмаган ҳолда. Бироқ, товарларни танлаб олишда маълум бир нисбатларга риоя қилиш зарур.

25. Агар рўйхатга олувчи ҳар ойда сабзи учун саккизта нарх кузатадиган бўлса, у янги ҳосил учун нечта нарх ва ўтган йилги ҳосил учун нечта нарх олиши ҳақида қарор қабул қилиши лозим. Шубҳасиз, бозорда маҳсулотнинг фақат бир тури бўладиган ойларида бу нарса муҳим эмас, лекин мавсум бошида рўйхатга олувчи фақат янги ҳосил нархларини ёки иккала турдаги товар нархларини йиғишни ҳал этиши лозим. Бу танлов, бозорда маҳсулотларнинг икки тури ҳам мавжуд бўлган ойларида қайд этилган ўртача нархларга сезиларли даражада таъсир кўрсатиши ва бу ойларидаги ўзгаришларнинг ўн икки ойлик ўзгаришлар динамикасига ҳам таъсир қилиши мумкин. Рўйхатга олувчилар ҳар бир савдо объектида ўтган ҳафтада сабзи (ёки лавлаги, ёки пиёз)нинг қайси турига аҳоли томонидан талаб ошганлигини (сотилган ҳажми бўйича) аниқлаб, маҳсулотнинг энг оммабоп тури бўйича нархларни рўйхатга олиши керак.

Мисол учун, янги сабзининг биринчи ойларда пайдо бўлишида, сўров орқали саккизта нархдан 2 таси сабзининг янги ҳосили бўйича ва 6 таси эски ҳосили бўйича қайд қилинади ва кейин 8 та нархдан ўртача арифметик нархи ҳисобланади. Келгуси даврларда рўйхатга олинаётган нархлар нисбати талаб ва таклифдан келиб чиқиб ўзгариши лозим.

Худди шундай ёндашув бошқа сабзавот турлари нархларини рўйхатга олишда ҳам қўлланилади.

4. Вақтинча сотувда бўлмаган товарлар нархини қайта ҳисоблаш

26. Рўйхатга олувчилар сотувда мавжуд бўлмаган озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат товарлари нархларини ҳисоблашнинг доимий шартларига риоя қилишларини таъминлаш зарур, яъни нархларни шартли ҳисоблаш фақат мавсумий товарлар бўйича эмас, балки барча вақтинчалик сотувда бўлмаган товарлар бўйича амалга оширилиши зарур.

27. Агар товарнинг сотувда бўлмаслиги вақтинчалик (бир ойдан уч ойгача) бўлса, у ҳолда мавжуд бўлмаган нарх шартли равишда ҳисобланиши ва ушбу товар мансуб бўлган товар гуруҳи ёки шунга ўхшаш кўринишли товар нархининг ўзгаришидан фойдаланиб нархни рўйхатга олиш карточкасига ёзилиши зарур, шу билан бирга нархни шартли қайта ҳисоблаш шу турдаги товарнинг сотувда пайдо бўлгунига қадар давом этади.

28. Товар узок вақт сотувда бўлмаган ҳолларда, ушбу товар турлари тўлиқ қиёсланиши мумкин бўлган бошқа товарга алмаштирилади ҳамда сифати ва сотиш шароитлари таққосланарли бўлган ҳолларда, сотувдан йўқолган товар нархи билан бевосита солиштирилади.

Рўйхатга олувчиларга сотувдан чиқиб кетган товар турини шунга ўхшаш товар тури билан, гарчи у бошқа савдо объектида сотилаётган бўлса ҳам, қаттиқ назорат остида алмаштиришга ва сифати, нархи ва сотиш шароитларини таққослаш мумкин бўлганда, сотувдан чиқиб кетган товар нархи билан тўғридан-тўғри солиштиришга рухсат бериш зарур. Агар товарлар сифати ўртасида фарқ мавжуд бўлса, рўйхатга олувчилар айнан ўхшаш товар тури бўйича олдинги ва жорий ойдаги нархларни қайд этишлари ва кечиктирмасдан ушбу кўрсаткичлардан нархлар динамикасини ўлчаш учун фойдаланишга ўтишлари лозим.

29. Агар бунинг иложи бўлмаса, у ҳолда рўйхатга янги товар турини ёки янги савдо объектини (вилоят бўйича ҳар бир товар турининг энг камида бешта таққослама нархини саклаб қолиш учун) киритиш зарур бўлади ва товарнинг бу янги тури кейинги ойларда нархлар ўзгаришини ҳисоблашда фойдаланилади.

“Товар ва хизматларнинг истеъмол
нархлари (тарифлари) кузатувини
ташқил этиш ва индексларни ҳисоблаш
бўйича услубий низом”га
2-илова

**1. Алоҳида турдаги товарларнинг нархлари юзасидан
статистик кузатувнинг ўзига хос хусусиятлари**

1. Алоҳида турдаги **озик-овқат товарлари** нархлари маълумотларини тўплашнинг ўзига хос хусусиятлари.

а) “Корхоналар ошхоналаридаги тушлик” ва “Кафеларда тушлик ва кечки овқат” позициялари бўйича кузатув учун, ушбу ошхона ва кафелардаги кўпроқ истеъмол қилинадиган 2 ёки 3 хил одатий таомлар тўпламини ва узоқ вақт давомида ушбу умумовқатланиш жойида кузатиш имкони бўладиган нархларни шакллантириш тавсия этилади. Бундан ташқари, ушбу тўплагма (учта таомдан иборат) ўртача нархдаги таомларни киритиш тавсия этилади, яъни сўнгги қийматдаги нархга (ўта юқори ёки ўта паст) эга бўлган таомларнинг нархларини рўйхатга олиш керак эмас;

б) кузатувга турли умумий овқатланиш жойларида, биринчисига шўрва, лағмон, карам шўрва ва бошқалар, иккинчисига ош, манти, бифштекс ёки гарнирли котлет, кабоб ва бошқаларни танлаб олган ҳолда, бир киши ҳисобига бир порциядан иборат таомлар таркибини, шунингдек чой ва нон (оби нон)ни киритиш зарур. Тушлик таркибига салат ва газакларни киритиш тавсия этилмайди;

в) кузатув объектлари танловининг намунавийлигини таъминлаш ва ҳудуднинг умумий овқатланиш соҳасининг ўзига хос хусусиятларини акс эттириш мақсадида, истеъмол бозорларидаги нархлар кузатувида қатнашиш учун, маъмурий марказда 4-5 та ва ҳар бир туманда 2-3 та умумий овқатланиш жойлари танлаб олинishi зарур.

Шартли мисол кўринишида “Корхоналар ошхоналаридаги тушлик”:

№	Номи	Сана	Таомнома	Сўмда
1.	1-сонли ошхона	15.12.17	Шўрва (7000 сўм), ош (8000 сўм), чой (1000 сўм), 0,5 оби нон (750 сўм)	16750
2.	2-сонли ошхона	16.12.17	Лағмон (8000 сўм), бифштекс қайласи билан (7000 сўм), чой (1500 сўм), 0,5 оби нон (700 сўм)	17200
3.	3-сонли ошхона	15.12.17	Карам шўрва (7500 сўм), котлет қайласи билан (7500 сўм), 1 стакан компот (1000 сўм), 4 бўлак нон (500 сўм)	16500
	Ўртача нарх			16816,67

Шартли мисол кўринишида “Кафеларда тушлик ва кечки овқат”:

№	Умумовқатланиш жойи номи	Сана	Таомнома	Сўмда
1.	“Бек” кафеси	17.12.17	0,5 мастава (5000 сўм), 4 дона манти (10000 сўм), лимон чой (3000 сўм), 4 бўлак нон (500 сўм)	18500
2.	“Лобар” кафеси	18.12.17	0,5 лағмон (8000 сўм), бифштекс қайласи билан (9000 сўм), чой (1500 сўм), 0,5 оби нон (750 сўм)	19250
3.	“Зулфия” кафеси	15.12.17	Товуқ уграси (8500 сўм), 0,5 ош (8000 сўм), чой (1500 сўм), 0,5 оби нон (800 сўм)	18800
4.	“Наталья” кафеси	15.12.17	Шўрва (1000 сўм), 2 дона кабоб (9000 сўм), кўк чой (1000 сўм), 4 бўлак нон (500 сўм)	20500
5.	“Шухрат” кафеси	16.12.17	Кўй гўштидан 4 дона кабоб (18000 сўм), чой (1500 сўм), 0,5 оби нон (800 сўм)	20300
6.	«Чорсу» кафеси	19.12.17	Кўза шўрва (13000 сўм), 0,5 ош (7000 сўм), чой (1200 сўм), оби нон (1500 сум)	22700
Ўртача нарх				20008,33

г) Аҳоли орасида оммалашиб бораётган “Фаст-фуд” таомхоналаридаги нархлар “тез овқатланиш муассасалари” ҳолатлари бўйича кузатилади (масалан, хот-дог, лаваш, гамбургер, сомса, пицца ва бошқалар). 1 дона учун нарх рўйхатга олинади

2. Алоҳида турдаги **ноозиқ-овқат товарлари** нархлари маълумотларини тўплашнинг ўзига хос хусусиятлари.

а) ноозиқ-овқат товарларининг алоҳида турлари, хусусан, кийим-кечаклар, оёқ кийим нархларини рўйхатга олишда уларнинг аниқ турларига батафсил тавсиф бериш лозим, бунда товарнинг хом ашёси таркиби, ранги, артикули ёки модель рақами, товар ишлаб чиқарувчи-фирманинг номи, товар ишлаб чиқарилган давлат номи кўрсатилиши тавсия этилади;

б) кенг хусусиятга эга бўлган (яъни умумий, ноаниқ тавсиф), ушбу намуна-товарга мансуб аниқ истеъмол хусусиятларига эга товар ассортиментлари эса истеъмол бозорида сезиларли нарх фарклари ва маҳсулотнинг нисбатан ранг-баранглиги билан тарқалган товарлар позициялари бўйича, ушбу товарнинг ўртача нархи ҳисоб-китобининг аниқлигини ошириш ва нарх динамикаси репрезентативлигини таъминлаш учун, рўйхатга кўп миқдордаги аниқ товарлар нархларини танлаб олиш тавсия этилади;

в) нархларини кузатиш учун кийим-кечак ва оёқ-кийимларнинг аниқ позицияларини танлаб олишда, классик, анъанавий андозаларга устунлик бериш тавсия этилади;

г) ассортиментнинг тез-тез ўзгариб туриши шароитида, кузатилаётган позициялар рўйхатига сифат тавсифлари бир мунча фарқ қиладиган, бироқ кузатув учун белгиланган намуна-товарлар тўпламидаги товарларга яқин бўлган айрим турдаги

кийим-кечак ва оёқ-кийимларни киритилишига йўл қўйилади. Фақат алмаштириладиган буюмларнинг нарх даражаси тўпламда кўзда тутилган буюмлар нархидан бир оз фарқ қилган ҳоллардагина, ассортиментдаги бундай алмаштиришларга йўл қўйиш мумкин.

Масалан, позициялар бўйича нарх маълумотларини йиғишда:

а) “Паст пошнали чарм туфли” – кузатувга пошнасига турли материаллардан қилинган нарсалар қўйилган паст пошнали чарм кроссовкалар киритилиши мумкин;

б) алоҳида турдаги мебелларни рўйхатга олишда, ишлаб чиқарилишида пластик ёки қоғоз текстураси (ламинат) ишлови қўлланилган буюмлар билан бир қаторда, ишлаб чиқарилишида замонавий ЛДСП (ламинатланган ДСП) ва МДФ материаллари қўлланилган мебеллар нархлари қайд қилиниши мумкин.

3. Истеъмол бозорида ранг-баранг кўринишда, буюм ассортиментлари тез-тез ўзгариб турувчи, сифат тавсифида ва истеъмол хусусиятида каттагина фарқи бўлган, шунингдек нархида катта фарқи бор (“Телевизорлар”, “Комплектдаги уяли алоқа телефони аппарати”, “Совутгичлар”, “Фотоаппаратлар” ва шунга ўхшашлар) бўлган товарлар нархлари кузатувида, максимал даражада турли хил бўлган моделларни кузатувга киритиш тавсия этилади.

4. Шу нарсани ҳисобга олиш керакки, бундай товарнинг бозорда пайдо бўлишида товарнинг янгилиги омили ва нуфузи нархни шакллантиришда сезиларли таъсир кўрсатади. Бир неча ойлар ўтиб бозор ушбу товар билан тўйинса, кўрсатилган омилар таъсири сусаяди, бунда кўпинча дастлабки нархининг пасайиши кузатилади. ИНИни ҳисоблашда, бундай товарларни, уларнинг нархи барқарорлашганда қўшиш тавсия этилади. Бу турдаги товарлар буюмнинг тезда маънавий эскиришга мойиллиги билан изоҳланади. Шунинг учун, истеъмол бозорида ассортимент ўзгаришларини доимо кузатиб бориш зарур ҳамда йил давомида эскирган ва бозордан чиқиб кетаётган моделлар ўрнига янгисини қўшган ҳолда кузатиладиган товарларни доимий алмаштириб бориш лозим.

5. Бунда, кузатув учун аниқ товарларни танлаб олиш, шунингдек ассортимент ўзгаришларини кузатишда, сотувчилар билан сўров ўтказишдан ташқари, аниқ моделлар тавсифига эга ҳар қандай реклама маҳсулотлари, турли каталоглар, прејскурантлар (прајс-листлар) ва шунга ўхшашлардан фойдаланиш тавсия этилади.

Масалан: “Комплектдаги уяли алоқа телефони аппарати” позицияси бўйича – истеъмол бозорида кенг тарқалган фирмалар (Samsung, LG, Artel ва шунга ўхшашлар) ишлаб чиқарган ўрта нарх даражасида бўлган комплектдаги (аккумулятор батареяси ва комплектга кирувчи бошқа аксессуарлар) уяли алоқа телефон аппаратларининг алоҳида модель ва маркалари нархлари кузатилади. Уяли телефон аппарати нархи уяли алоқа тармоғига уланишдаги тариф режалари тўловисиз рўйхатга олинади.

6. Йил давомида ассортиментнинг сезиларли ўзгариши муносабати билан, янги моделдаги телефон аппаратлари бозорда пайдо бўлиши билан уларнинг нархлари устидан кузатувни бошлаш тавсия этилади, бироқ ИНИни ҳисоблаш учун, ушбу моделлар нархларини кузатувнинг икки-уч ойларидан сўнг, қачонки янгилик омиллари

йўқ бўлиб, нарх динамикаси барқарор аҳамият касб этгандан сўнг қўшилади. Ушбу моделларни ИНИни ҳисоблашдаги тўпلامда уларнинг маънан эскириши натижасида сотиш ҳажми қисқара бошлагунгача, нархи эса сезиларли пасайгунча сақлаб қолиш тавсия этилади.

Телефон аппарати моделларининг бошқа товарлардан фарқли ўлароқ тезда маънан эскириши туфайли, йил давомида кузатув рўйхатида бир хил моделдаги аппаратларни сақлаб туриш мақсадга мувофиқ эмас.

2. Алоҳида хизмат турларининг нархлари ва тарифлари юзасидан статистик кузатувнинг ўзига хос хусусиятлари

7. Пуллик хизматлар бўйича таққослама нарх (тариф) деганда, айнан шу битта ёки айнан ўхшаш ташкилотлар (бир хил турдаги, мулк шаклидаги ва шунга ўхшаш) томонидан кўрсатилган айнан бир иш турига (ёки хизмат кўрсатиш бирлиги учун ҳисобланган ишлар мажмуига) қайд қилинган нарх (тариф) ҳисобланади.

8. Аҳолига кўрсатилаётган пуллик хизматларнинг нарх ва тарифларини кузатишнинг ўзига хос хусусиятлари мавжуд, шунинг учун алоҳида хизмат турларини рўйхатга олишда уларнинг баъзи хусусиятларини инобатга олиш зарур.

9. Маиший хизматлар:

1) Кийим тикиш – индивидуал кийим тайёрлаш бўйича нархларни қайд этиш, бир хил материаллардан, бир хил ўлчамда, бир хил мураккаб тарзда тикилган бир турдаги моделлар бўйича, асосий материал қийматини ҳисобга олмаган ҳолда амалга оширилиши лозим. Кийим тикишнинг ўртача нархини аниқлаш учун ҳар хил турдаги 2–4 ательеда қуйидаги кийим турларининг тикиш нархларини қайд этиш зарур:

аёлларнинг енгил мавсумий пальтоси;

эркаклар астарли пиджаги (костюм-шим таркибидаги пиджакни қўшган ҳолда);

эркаклар шими;

аёллар кўйлаги;

юбка;

миллий кўйлақлар (мураккаб безакларсиз).

2) Тикувчилик буюмларини таъмирлаш – қуйидаги хизмат турларининг қиймати кузатилади:

барча турдаги газламалардан тикилган эркаклар шимини таъмирлаш (қисқартириш, узайтириш ва ҳ.к.);

аёллар кийимини таъмирлаш (гавдага мослаш, этагини тўғрилаш ва ҳ.к.);

костюм, куртка ва пальто астарини тўлиқ алмаштириш;

куртканинг “занжирсимон ёпқич” илгагини алмаштириш.

3) Кирхона хизматлари – қуйидаги хизмат турлари кузатилади:

оддий бичимсиз буюмларни ювиш ва дазмоллаш, кг;

бичимли буюмларни ювиш ва дазмоллаш, кг;

эркаклар кўйлагини ювиш ва дазмоллаш.

4) Кимёвий тозалаш – хизматнинг қуйидаги турлари бўйича кузатув олиб борилади:

қишки пальто ва калта пальтони кимёвий тозалаш, дона;

енгил мавсумий пальто, калта пальто ва плашларни кимёвий тозалаш, дона;

иссиқ астарсиз куртка, костюмни кимёвий тозалаш, дона;

шимларни (спорт шимларидан ташқари) кимёвий тозалаш, дона;

миллий кийимларни кимёвий тозалаш, дона.

5) Ҳаммом хизматлари – ҳаммом (умумий зал)да бир марта ювиниш хизмати кузатилади.

6) Соатни таъмирлаш – нархларни қайд этиш уч-тўртта устахонада амалга оширилади:

механик қўл соатларни умумий таъмирлаш;

стрелкали электрон-механик қўл соатларини умумий таъмирлаш;

рақамли электрон қўл соатларини умумий таъмирлаш.

7) Оёқ кийимларни таъмирлаш – кузатув икки-учта устахонада қуйидаги хизмат турлари бўйича кузатилади (хизмат нархига материал қийматини қўшган ҳолда рўйхатга олинади):

эркаклар ва аёллар оёқ кийимларини таъмирлаш:

пошна остига нағал (чарм, резина) қоқтириш, жуфт;

олд қисмининг остига резина қўйиш, жуфт;

“занжирсимон ёпқич” илгагини алмаштириш, жуфт;

оёқ кийимни тиклаш, жуфт.

8) Индивидуал оёқ кийим тикиш (бир жуфти учун) – турли даражадаги икки-учта ательедаги қуйидаги хизмат турларининг қиймати кузатилади:

паст пошнали аёллар этиги;

аёллар туфлиси;

паст пошнали эркакларнинг калта кўнжли этиги;

эркаклар туфлиси;

эркак ва аёлларнинг ёзги енгил оёқ кийими;

болалар оёқ кийими, жумладан, ортопедик оёқ кийимлар.

9) Уй-жойларни таъмирлаш – уста-қурувчилар томонидан бажариладиган ишлар қиймати (материаллар қийматини қўшмаган ҳолда) кузатилади:

бўяш ва гулқоғоз ёпиштириш ишларини бажариш: шифтни оқлаш ёки бўяш – 10 кв.м майдон учун;

кафель плиткаларини териш ишларини бажариш: хонанинг ички деворларига кафель плиткалари териш (тайёрлов ишлари қийматини қўшмаган ҳолда (эски кафелларни кўчириш, деворларни текислаш ва бошқалар)) – 1 кв.м учун.

10) Мебелни таъмирлаш – икки-учта устахонада қуйидаги хизмат турлари кузатилади:

диван, диван-кровать ва шунга ўхшаш буюмларни тортиб тўғрилаш (симли сетка, пружинали блоклар ёки тўшаладиган материалларни алмаштириш ёки алмаштирмасдан, сиртига қопланадиган материални алмаштириш билан);

стул, банкетка ва креслоларни тортиб тўғрилаш (пружина ва эластик асосини алмаштириш, сиртига қопланадиган материални алмаштириш билан тўшама қурилмасини ўрнатиш билан).

11) Радиоэлектрон аппаратуралар, маиший машина ва ускуналарни таъмирлаш – телевизор, радиоприёмник, DVD плеер, совутгич, кир ювиш ва тикув машиналари, чангютгичларни таъмирлаш бўйича нархларни рўйхатга олиш амалга оширилади. Бунда, таъмирлаш ательесининг (устахонасининг) қабул қилувчи устаси билан келишган ҳолда рўйхатга олувчи томонидан танлаб олинган айнан бир ишлар турлари (реле, кинескоп, таъминот блокинни алмаштириш, фреон тўлдириш ва бошқалар) ва алмаштириладиган деталлар гуруҳи ўзгармаслиги зарур.

12) Фуқароларга тегишли бўлган транспорт воситаларини таъмирлаш ва уларга техник хизмат кўрсатиш, бир бирлик учун – кузатув учун танлаб олинган техник хизмат кўрсатиш шаҳобчасида энг кўп хизмат кўрсатиладиган автомобиль маркалари танлаб олинади. Нархларни қайд этиш, турли мулк шаклидаги икки-учта техник хизмат кўрсатиш шаҳобчаларида қуйидаги хизмат турлари бўйича амалга оширилади: мой алмаштириш, ғилдиракларни мувозанатлаш, клапанларни созлаш, тишли вални алмаштириш, моторни таъмирлаш ва ҳ.к.

13) Расмга олиш хизмати – нархни рўйхатга олиш уч-тўртта салонларда амалга оширилади:

хужжатлар учун расм тайёрлаш, тўрт дона расм учун;

павильонда рангли расм (бир ёки уч кишигача, ўлчами 9×12 бўлган) тайёрлаш, уч дона расм учун;

10×15 ўлчамдаги негативдан расм чиқариш, бир дона расм учун. Рақамли ташувчилардан 10×15 ўлчамдаги расм чиқариш, бир дона расм учун.

14) Ижара хизмати – бир сутка учун шиша идишлар, тўй ва оқшом либослари, мебеллар, аудио ва видео компакт дисклари ижараси қиймати кузатилади.

15) Дафн маросимлари хизмати – қуйидаги хизмат турлари учун нархларни қайд этиш тавсия этилади:

2м × 1м × 1,5м ўлчамдаги қабрни қўлда қазиш;

миллий услубда катта ўлчамдаги қабрни қўлда қазиш ва кўмиш;

дафн матоси билан қопланган (170×200 см ўлчамдаги) тобут.

16) Автотранспортда юк ташиш – белгиланган масофага аҳоли учун автотранспортда мебель, курилиш материаллари ва бошқа юкларни етказиб бериш нархлари қайд этилади. Бунда юк ташилаётган автомобил маркасини қиёсийлигига аҳамият бериш зарур.

17) Ҳужжатдан нусха кўчириш – ҳужжатнинг бир бетидан нусха олиш қиймати кузатилади (А4 форматли қоғоз).

18) Сартарошхона хизмати – турли мулк шаклидаги тўрт-бешта сартарошхонанинг аёллар залида аёлларнинг модалли соч кесиш (бошни ювиш, сочни кесиш, фен билан укладка қилиш, лак билан бўйаш) нархи рўйхатга олинади. Эркаклар соч кестириши (бош ювиши билан) эркаклар залида рўйхатга олинади.

10. Уй-жой – коммунал хизматлари:

1) Умумий мулкдан фойдаланиш харажатлари, ХУЖМШ тўлови – хусусий ва хусусийлаштирилган уй-жойлардан фойдаланиш учун тўлов харажатлари кузатилади. Танланадиган бинолар тури тавсифи ўзгармасдан, нархлар тўғрисидаги маълумотлар эса ХУЖМШда рўйхатга олинади. Рўйхатга олиш бланкасида бир ойда хонанинг 1 кв.метри учун ҳисобланган тўлов қайд этилади.

2) Сув таъминоти ва канализация учун тўлов – барча шарт-шароитга эга бўлган квартирада бир ойда 1 м³ учун совуқ сув, иссиқ сув ҳамда канализация учун тўловлар кузатилади.

3) Электр энергияси учун тўлов – электр плитаси ўрнатилмаган хонадонлардаги аҳолига узатилган 100 квт/соат электр энергияси учун тўлов кузатувга олиниши лозим.

4) Газ учун тўлов – тармоқдаги газ бўйича, газ колонкасиз газ плитаси бор, газ ўлчагич асбоблари билан таъминланган квартиралар (хонадонлар)даги 1 куб.м. газга тўланадиган тарифлар кузатилади.

Суултирилган газ бўйича, 20 кг (50 л сифимли)га ҳисобланган битта баллон учун нарх кузатилади.

5) Иссиқлик учун тўлов – уй-жой фондларининг марказлашган иситиш тизими тарифлари бўйича кузатув “Иссиқликқуввати” корхоналари маълумотлари асосида олиб борилади. Бир ойда бир кв.м. яшаш майдони учун марказлашган иситиш тизими тарифи рўйхатга олинади.

6) Чиқиндиларни олиб кетиш учун тўлов – хусусий ва кўп квартиралли уйларда қаттиқ маиший чиқиндиларни олиб кетиш учун бир ойда бир кишидан олинандиган тариф кузатилади.

11. Йўловчи транспорти хизматлари:

1) “Йўловчи транспорти хизмати” гуруҳи бўйича шаҳар транспортининг алоҳида турлари (метро, шаҳар ичидаги автобус, йўналишли такси, трамвай) бўйича тарифларни кузатишда, фақат шаҳар ичидаги йўналишлардаги тўловни рўйхатга олиш амалга оширилади. Битта йўналиш учун бир марталик чиптанинг нархи рўйхатга олинади.

2) такси – таксида бир марта 10 км масофага бориш қиймати кузатилади.

3) шаҳарлараро автобус – юмшоқ ва орқага эгиладиган ўриндиқли автобуслар, микроавтобуслар ёки енгил машиналарда шаҳарлараро қатновдаги чиптанинг нархи кузатилади. Транспорт йўналишлари ва турлари кўп қатновга эгалигидан келиб чиқиб танланиши мумкин.

4) шаҳар атрофига қатновчи поезд – шаҳар атрофидаги йўналишда қатновчи поездда бир марталик қатновга чипта нархи кузатилади.

5) узокқа қатновчи поезд:

– МДХ мамлакатлари ўртасидаги йўналиш – тезюрар поезднинг купе вагонида қатнов чиптаси нархи;

– маҳаллий йўналиш – ички қатновдаги йўловчи поездининг плацкартли вагонида қатнов чиптаси нархи кузатилади

б) Самолёт – 1 марталик парвоз учун чипта нархлари қуйидаги йўналишлар бўйича кузатилади:

- Республика ичидаги (маҳаллий) қатнов;
- МДХ мамлакатлари ўртасидаги йўналиш;
- халқаро қатновлар.

Чипталар нархини кузатаётганда, чиптанинг сотув шартлари, тоифаси, йўналиши ҳамда бошқа жиҳатларни инобатга олган ҳолда уларнинг кейинги даврлар билан таққослаш мумкинлигига алоҳида эътибор бериш керак.

12. Алоқа хизматлари:

1). Асосий телефон учун абонент тўлови – сўзлашиш учун ҳақ тўлашнинг вақт бўйича тўлов тизимига ўтилган (лимит доирасида) ёки ўтилмаган асосий уй телефони аппарати учун тармоқ бўйича бир ойлик абонент тўлови

2). Шаҳарлараро кўнғирок – иш кунларида маҳаллий вақт билан соат 9 дан 18 гача битта шаҳарлараро ва халқаро телефон сўзлашувининг 1 дақиқаси қиймати

3). Уяли алоқа – уяли алоқа бўйича қуйидаги хизмат турлари бўйича кузатув ўтказиш тавсия этилади:

- уяли алоқа хизматидан фойдаланганлик учун абонент тўлови” позицияси бўйича кўшимча хизматлар тақдим этишни кўзда тутмаган (рақамни аниқлаш, овозли почта, кўнғирокларни бошқа рақамга йўналтириш ва ш.ў.) ҳолда абонент рақамини бир кунга банд қилиш учун тўлов, сўмда рўйхатга олинади;

- 1 матнли (SMS) хабар юбориш, сўмда;

- уяли алоқа бўйича кўп тарқалган тариф режасига маҳаллий уланиш (сўзлашув)ни тақдим этиш – уяли алоқа бўйича кундузги вақтда маҳаллий сўзлашувнинг бир дақиқаси учун, сўмда рўйхатга олинади. Буларга:

- а) бошқа уяли алоқа операторлари рақамларига чиқувчи кўнғироклар;
- б) шаҳар телефон тармоғига чиқувчи кўнғироклар;
- в) тармоқ ичида чиқувчи кўнғироклар.

Уяли алоқа хизматларини аниқлашда ойнинг 15 санаси ҳолатидаги нархлар рўйхатга олинади.

Уяли алоқа хизмати тарифлари устидан кузатувни йирик мобил алоқа ташкилотларида олиб бориш тавсия этилади.

.4). Симли "Интернет" тармоғига хизматлар – аҳолига интернет тармоғига уланиш имконини берувчи бир қанча йирик интернет-провайдерлари хизматлари кузатилиши тавсия этилади. Ҳар бир провайдер бўйича аҳоли ўртасида оммалашган бир ёки бир қанча тариф-режалари танлаб олиниб, нархларнинг 1Мб тарифик учун қайта ҳисоблаб чиқилган қиймати рўйхатга олинади.

5) Мобил интернет хизматлари – мобил алоқа операторлари томонидан тақдим этиладиган энг оммабоп тариф-режаларидаги 1Мб учун тўлов нархлари рўйхатга олинади. Интернет-пакет хизматларининг умумий қийматидан 1Мб учун тўлов нархи аниқлаштириб олинади.

6) Интернет-кафе хизматлари – кундузги вақтда аҳоли гавжум фойдаланадиган интернет-кафеларда кузатув ташкиллаштирилиши тавсия этилади. Интернет тармоғидан фойдаланишнинг 1 соат учун тўлов нархи рўйхатга олинади.

13. Маданият муассасалари хизмати – маданият муассасалари хизматлари нархини рўйхатга олиш қуйидаги асосий турлари бўйича амалга оширилади: кинотеатрлар, театрлар, концерт заллари, цирклар, музейлар хизматлари.

Нархларни кузатиш ҳар бир тур бўйича икки-тўртта маданият муассасаларида амалга оширилади.

Кино хизмати бўйича нархларни қайд этиш учун, стационар киноқурилмаларга эга бўлган битта кинотеатр ва клуб танлаб олинади ва кинотеатрлардаги киносеансларга белгиланган нархлар қўлланилади.

Бир серияли киносеансга катталар учун кечки сеансдаги битта чиптанинг ўртача нархи кузатилади.

Рўйхатга олиш учун доимий ишлаб турган уч-тўрттадан кам бўлмаган объектлар танлаб олинади.

Театр хизматини кузатиш учун, бошқа театрларнинг ҳам гастроллари уюштириб туриладиган драма ёки мусикали-драма театри танлаб олинади. Танлаб олинган театрда кечки спектаклдаги катталар учун битта чиптанинг ўртача нархи қайд этилади.

Концертлар нархларини кузатиш учун, стационар концерт ташкилотларининг концертлари, шунингдек, хорижий ижрочиларни (таққослаш мумкин бўлган шартларда) қўшган ҳолда гастрол эстрада жамоаларининг эстрада концертлари ўтказилиб турилувчи, нисбатан тез-тез фойдаланиладиган концерт заллари танлаб олинади, катталар учун битта чиптанинг ўртача нархи рўйхатга олинади.

Цирк хизматининг нархларини кузатиш, йил давомида ишлайдиган стационар циркларда ёки кўчма циркларда олиб борилади. Цирк томошаларига битта чиптанинг нархи кузатилади.

Музей ва кўргазмалар хизматларининг нархларини кузатиш ўлкашунослик ёки санъат музейларида олиб борилади. Агар шаҳар (туман)да бундай музейлар мавжуд бўлмаса, кузатув бошқа турдаги музейларда олиб борилади. Танлаб олинган музейда катта ёшдаги ташриф буюрувчи учун кириш чиптасининг нархи (агар мавжуд бўлса экскурсия хизмати билан, ёки экскурсия хизматисиз) қайд этилади.

14. Мактабгача тарбия муассасалари хизматлари:

Умумий турдаги, давлат ва хусусий мулк шаклидаги мактабгача тарбия муассасаларида болаларни тарбия қилиш. Нарх сифатида, ташкилотлар (ҳомийлар) ёрдам маблағларини қўшмаган ҳолда, мактабгача тарбия муассасаларига ота-оналар томонидан тўланган тўлов қайд этилади.

Кузатув учун болалар боғчаси, болалар ялиси ҳамда умумий ва ихтисослаштирилган ясли-боғчалар танлаб олинади.

Шаҳар ва туман марказларида болаларнинг мактабгача тарбия муассасаларини танлаб олишда, намуна сифатида беш кунлик ва олти кунлик иш ҳафтасига эга бўлган муассасаларни киритиш зарур.

15. Таълим хизматлари – кузатувга:

- олий ўқув юртлигида шартнома асосида ўқиш учун бир киши учун бир семестрга тўланадиган тўлов;

- икки-уч ой давом этадиган, инглиз ёки италган бошқа бир чет тили бошланғич курсида бир киши учун битта машғулотга тўланадиган нархлар киритилиши;

- ҳайдовчиликка тайёрлаш бўйича курслар – бир киши учун В ёки ВС тоифаси бўйича битта тўлиқ курс учун сарфланадиган тўлов қиймати нархи рўйхатга олиниши лозим.

Рўйхатга олиш, пуллик асосида ўқиш олиб борадиган барча мулк шаклидаги ўқув марказларида, университетларда ва бошқа ўқув муассасаларида амалга оширилади.

16. Спорт хизматлари – тарифларни кузатиш икки-учта спорт муассасаларида амалга оширилади. Спорт муассасалари хизматлари нархларини қайд этиш қўйидаги асосий турлар бўйича олиб борилади:

сузиш ҳавзаси, соғломлаштириш маркази, теннис корти ва бошқаларга қатнаш учун ойлик абонемент қиймати.

17. Дам олиш хизматлари сихатгоҳ, дам олиш ва пансионат, туристик-экскурсия, меҳмонхона ҳамда бошқа шу турдаги хизматларини ўз ичига олади

а) касаба уюшмалари, идоравий соғломлаштириш марказларининг санатория ва соғломлаштириш хизматлари нархларини кузатиш, йўлланмалар сотилган жойларда амалга оширилиши мумкин.

Нархларни рўйхатга олишда сихатгоҳ, дам олиш ва пансионат ва бошқа шу турдаги дам олиш масканлари йўлланмаларининг амалдаги қиймати киради. Дам олиш ва даволаниш жойигача бўлган йўл ҳақи ҳисобга олинмайди.

Рўйхатга битта яшовчининг бир койка-куни қиймати киритилиши лозим. Бир койка-кунининг қиймати йўлланма қийматини кунлар сонига бўлиш орқали аниқланади. Агар санаторий оилавий (масалан, она ва бола) даволаниш ва дам олиш учун мўлжалланган бўлса, у ҳолда йўлланма қийматини оила аъзолари сонига бўлиш, сўнгра дам олувчининг бир койка-куни қиймати ҳисоблаб топилиши керак. Кузатувни турли мулк шаклидаги икки-учта санаторийларда олиб бориш тавсия этилади.

б) туристик-экскурсия хизматлари нархларини қайд этиш, ҳар ойда турли мулкчилик шаклидаги вилоят (шаҳар) сайёҳлик ва экскурсия бюроларида амалга оширилади.

Туристик хизматлар нархи, битта туристнинг бир куни учун белгиланади ва яшаш, овқатланиш, экскурсия ва транспорт хизматлари кўрсатиш қийматини ўз ичига олади. Туристик-экскурсия хизматлари нархларини кузатиш учун турли мулк шаклидаги бир-иккита туристик агентликларни танлаб олиш тавсия этилади.

в) меҳмонхона нархларини кузатиш, барча мулк кўринишидаги ҳамда хусусий меҳмонхоналарда амалга оширилади. 1-даражадаги 1-тоифали меҳмонхонанинг икки кишилик номеридаги бир ўрин учун тўлов кузатилади. Даража ва тоифага эга бўлмаган меҳмонхоналарда ўз параметрлари бўйича тавсия этилаётган номерлар қиймати қайд этилади.

18. Тиббий хизматлар нархларни қайд этиш, барча мулк шаклидаги поликлиника, касалхона ва бошқа даволаш муассасаларида олиб борилади.

Катта ёшдаги кишилар учун кўрсатиладиган хизматларнинг амалдаги тўланган нархи қуйидагилар бўйича қайд этилади:

- шифокор мутахассис хизматлари – тиббий маслаҳат, турли йўналишлардаги шифокорлар хизмати (терапевт, кардиолог, гастроэнтеролог, гинеколог ва ҳ.к.)нинг дастлабки қабули учун тўловлар;

- тиббиёт лабараториялари ва бошқа тиббий хизматлар:

а) гастроэнтероскопия – битта муолажа;

б) артериал қон босимини ўлчаш – битта муолажаси;

в) ультратовуш текшируви – битта текшириши;

г) лабаратория таҳлиллари;

д) даволовчи массаж – битта сеанс.

19. Стоматология ва ясама тиш ўрнатиш хизматлари нархларини кузатишда, материаллар қийматини ҳисобга олган ҳолда даволаш, қайта тиклаш, буюмларни тайёрлаш (олтин ва бошқа қимматбаҳо металллар ва қотишмалардан ташқари) нархининг рўйхатга олинишини инобатга олиш зарур.

Кузатувни қуйидаги стоматология хизмати турлари бўйича амалга ошириш тавсия этилади:

- озиқ тишни пломбалаш;

- озиқ тишни даволаш;

- маҳаллий анестезия билан озиқ тишни олиб ташлаш;
- тиш қопламасини тайёрлаш (металлдан ёки керамикадан).

19. Ҳуқуқий характердаги хизматлар бўйича нотариал идоралар ва юридик маслаҳатхоналар томонидан аҳолига кўрсатадиган хизматлар кузатилади.

Аҳолига кўрсатиладиган нотариал хизматларнинг амалдаги нархларини, нотариуснинг қайдномалар китобидан ёки муайян нотариал ҳаракатларнинг қайдномалари китоби орқали қайд этиш лозим бўлади. Нотариал идоралар томонидан кўрсатиладиган хизматлар нархларини қайд этишда, асосий хизмат нархига устама шаклида ундириладиган қўшимча тўловлар (хужжатларни тузиш ва расмийлаштириш, хонадонларга бориш ва б.) ҳисобга олинмайди.

Ҳуқуқий тусдаги хизматлар бўйича амалдаги нархларини қайд этиш, юридик маслаҳатхоналарда, тўланган квитанциялар бўйича ёки бир кун давомида адвокат томонидан ҳуқуқий тусдаги пуллик оғзаки маслаҳатлар ва хужжатлар ҳисобини рўйхатга олиш қайдномаси бўйича амалга оширилади. Юридик шахсларга кўрсатиладиган хизматлар нархлари қайд этилмайди.

20. Банк муассасалари хизматлари.

Тижорат банклари муассасалари томонидан кўрсатиладиган хизматлар бўйича, шаҳар (туман)даги банкларнинг марказий бўлимларида қуйидаги хизматлар бўйича амалдаги нархларни қайд этиб бориш зарур:

- жисмоний шахс фойдасига жамғармалар ёки нақд пулларни ўтказиш;
- пластик карталарни йўқолганда ёки ишдан чиққан ҳолатларда алмаштириб бериш;
- VISA-card тизимида пластик карталарни йўқолганда ёки ишдан чиққан ҳолатларда алмаштириб бериш;
- банкоматлар орқали пластик карталардан нақд пул ечиб олиш.

“Товар ва хизматларнинг истеъмол
нархлари (тарифлари) кузатувини
ташкил этиш ва индексларни ҳисоблаш
бўйича услубий низом”га
3-илова

**Истеъмол нархлари индексини ҳисоблашда
кузатувга киритилган шаҳар ва туманлар рўйхати**

№	Ҳудудлар номи
Қорақалпоғистон Республикаси	
1	Нукус ш. <i>туманлар:</i>
2	Амударё
3	Беруний
4	Кегейли
5	Кўнғирот
6	Тўрткўл
7	Хўжайли
8	Чимбой
Андижон вилояти	
1	Андижон ш. <i>туманлар:</i>
2	Асака
3	Балиқчи
4	Булоқбоши
5	Жалолқудуқ
6	Избоскан
7	Қўрғонтепа
8	Пахтаобод
9	Шаҳрихон
Бухоро вилояти	
1	Бухоро ш. <i>туманлар:</i>
2	Бухоро
3	Вобкент
4	Ғиждувон
5	Жондор
6	Қоракўл

№	Худудлар номи
7	Ромитан
8	Шофиркон
Жиззах вилояти	
1	Жиззах ш.
<i>туманлар:</i>	
2	Бахмал
3	Ғаллаорол
4	Дўстлик
5	Зомин
6	Зарбдор
7	Пахтакор
8	Фориш
Қашқадарё вилояти	
1	Қарши ш.
2	Шаҳрисабз ш.
<i>туманлар:</i>	
3	Қамаши
4	Косон
5	Китоб
6	Нишон
7	Чироқчи
8	Яккабоғ
Навоий вилояти	
1	Навоий ш.
2	Зарафшон ш.
<i>туманлар:</i>	
3	Қизилтепа
4	Нурота
5	Учқудуқ
6	Хатирчи
Наманган вилояти	
1	Наманган ш.
<i>туманлар:</i>	
2	Косонсой
3	Норин

№	Ҳудудлар номи
4	Поп
5	Тўрақўрғон
6	Уйчи
7	Учқўрғон
8	Чуст
Самарқанд вилояти	
1	Самарқанд ш.
2	Каттақўрғон ш.
<i>туманлар:</i>	
3	Булунғур
4	Иштихон
5	Нарпай
6	Нуробод
7	Пайарик
8	Пастдарғом
9	Ургут
Сурхандарё вилояти	
1	Термиз ш.
<i>туманлар:</i>	
2	Ангор
3	Бойсун
4	Денов
5	Жарғўрғон
6	Қумқўрғон
7	Сариосиё
8	Шеробод
9	Шўрчи
Сирдарё вилояти	
1	Гулистон ш.
2	Янгиер ш.
<i>туманлар:</i>	
3	Боёвут
4	Гулистон
5	Сардоба
6	Сирдарё
7	Ховос

№	Худудлар номи
---	---------------

Тошкент вилояти

- 1 Нурафшон ш.
- 2 Олмалиқ ш.
- 3 Ангрен ш.
- 4 Бекобод ш.
- 5 Чирчиқ ш.
- 6 Янгийўл ш.

туманлар:

- 7 Бўстонлик
- 8 Паркент
- 9 Пскент
- 10 Чиноз
- 11 Зангиота

Фарғона вилояти

- 1 Фарғона ш.
- 2 Қўқон ш.
- 3 Марғилон ш.

туманлар:

- 4 Олтиарик
- 5 Бешарик
- 6 Бувайда
- 7 Қува
- 8 Ўзбекистон
- 9 Фарғона
- 10 Ёзёвон

Хорезмская вилояти

- 1 Урганч ш.
- 2 Хива ш.

туманлар:

- 3 Боғот
- 4 Гурлан
- 5 Қўшқўпир
- 6 Хазорасп
- 7 Шовот
- 8 Янгиарик

№	Худудлар номи
Тошкент шаҳри	
<i>туманлар:</i>	
1	Олмазор
2	Бектемир
3	Миробод
4	Мирзо-Улуғбек
5	Сирғали
6	Учтепа
7	Чилонзор
8	Шайхонтохур
9	Юнусобод
10	Яккасарой
11	Яшнобод

“Товар ва хизматларнинг истеъмол
нархлари (тарифлари) кузатувини
ташқил этиш ва индексларни ҳисоблаш
бўйича услубий низом”га
4-илова

**Истеъмол нархлари индексини ҳисоблашда
кузатувга киритилган товар ва хизматлар рўйхати**

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
ОЗИҚ-ОВҚАТ ТОВАРЛАРИ		
Буғдой уни		
1	Олий навли буғдой уни	кг
2	1-навли буғдой уни	кг
3	Обинон	кг
4	Жавдари, қора буғдой унидан нон	кг
5	Олий нав буғдой унидан нон	кг
6	1 нав буғдой унидан нон	кг
7	Пиширилган нон маҳсулотлари (батон, булочка ва б.)	кг
8	Вермишель, макарон ва бошқа маҳсулотлар	кг
Ёрма ва дуккакли маҳсулотлар		
9	Гуруч (сайқалланган)	кг
10	Манний ёрмаси	кг
11	Гречка	кг
12	Арпа ёрмаси	кг
13	Тариқ, сули ёрмаси	кг
14	Нўхат	кг
15	Ловия	кг
16	Мош	кг
Гўшт, парранда ва балиқ		
Гўшт ва парранда		
17	Мол гўшти (суяксиз гўштидан ташқари)	кг
18	Суяксиз мол гўшти	кг
19	Гўшт қиймаси	кг
20	Ичак-чавоқ, калла-поча, жигар, буйрак ва бошқалар	кг
21	Қўй гўшти	кг
22	Чўчка гўшти	кг
23	Парранда гўшти (сонлардан ташқари)	кг
24	Товуқ болдири, сон қисимлари	кг

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
25	Қайнатилган колбаса	кг
26	Дудланган колбаса	кг
27	Сосиска, сарделька (йўғон сосиска)	кг
28	Дудланган, махсус тайёрланган чўчка гўшти, дудланган сон гўшти ва бошқалар	кг
29	Гўштли консервалар	350 гр
30	Чучвара	кг
	Балиқ	
31	Тирик ва созутилган балиқ	кг
32	Музлатилган балиқ	кг
33	Тузланган балиқ, қуритилган балиқ ва дудланган балиқ	кг
34	Балиқ консервалари	350 гр
	Сут маҳсулотлари	
35	Янги соғилган сут	литр
36	Қатик, чучук қатик ва бошқалар	литр
37	Қуюқ қаймоқ	литр
38	Қаймоқ (сметана)	литр
39	Творог	кг
40	Сузма	кг
41	Қаттиқ пишлоқлар	кг
42	Суюлтирилган пишлоқ, колбасали пишлоқ	кг
43	Музқаймоқ	кг
44	Йогурт	500 гр
45	Сут консервалари	400 гр
46	Болалар учун қурук сут аралашмалари	кг
	Тухум	
47	Тухум	10 дона
	Ёғ ва мой	
48	Сариёғ	кг
49	Маргарин	кг
50	Озиқ-овқат ёғлари	кг
51	Писта мойи	литр
52	Пахта мойи	литр
	Мева ва сабзавотлар	
	Мева	
53	Олмалар	кг
54	Ноклар	кг

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
55	Банан	кг
56	Узум	кг
57	Цитрус мевалар	кг
58	Қуруқ мевалар	кг
59	Ёнғоқлар	кг
60	Ер ёнғоқ	кг
61	Тарвуз	кг
62	Қовун	кг
63	Қовоқ	кг
	Сабзавотлар	
64	Карам	кг
65	Нўш пиёз	кг
66	Лавлаги	кг
67	Сабзи	кг
68	Бодринг	кг
69	Тузланган бодринг ва помидорлар	кг
70	Помидор	кг
71	Саримсоқ пиёз	кг
	Картошка	
72	Картошка	кг
	Мева ва сабзавот консервалари	
73	Консерваланган мевалар, компотлар	литр
74	Консерваланган сабзавотлар	литр
75	Томат консервалари	400 гр
	Шакар, чой, қандолат ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари	
	Шакар	
76	Шакар	кг
	Кофе, чой	
77	Кофе	кг
78	Қора чой	кг
79	Кўк чой	кг
80	Какао	кг
	Қандолат маҳсулотлари	
81	Новвот	кг
82	Миллий ширинликлар	кг
83	Мураббо, мева шинниси	кг

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
84	Асал	кг
85	Карамель	кг
86	Шоколадли конфетлар	кг
87	Шоколад	кг
88	Вафли	кг
89	Пряниклар	кг
90	Печенье	кг
91	Торт	кг
92	Пишириқлар (пирожнийлар)	дона
93	Сақич	тўплам
Бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари		
94	Туз	кг
95	Ачитқи	кг
96	Майонез	500 гр
97	Тайёр зираворлар	100 гр
98	Кетчуп ва қайлилар	литр
99	Болалар аталаси	кг
Алкоголсиз ичимликлар		
100	Газланган ичимликлар (маъданли сувдан ташқари)	литр
101	Маъданли сув	литр
102	Қадоқланган шарбат (Tetra Pak)	литр
Умумий овқатланиш		
103	Кофе (ичимлик)	чашка (200 гр)
104	Кафеларда тушлик ва кечки овқат	
105	Корхона ошхонасида тушлик	
106	Умумий овқатланиш жойлари	дона
Спиртли ичимликлар		
107	Ароқ ва спиртли ичимликлар	литр
108	Коньяк	литр
109	Спиртли узум шароби	0,75 л
110	Қуруқ ва ярим қуруқ узум шароби	0,75 л
111	Оқ кўпикланадиган мусаллас (шампан мусалласидек)	0,75 л
112	Пиво	литр
НООЗИҚ-ОВҚАТ ТОВАРЛАРИ		
Кийим		
Эркаклар кийими		

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
113	Пальто ва калта пальто	дона
114	Иссиқ тугадиган куртка	дона
115	Чарм куртка	дона
116	Куртка енгил турдаги	дона
117	Костюм-шим	дона
118	Спорт костюми	дона
119	Плаш	дона
120	Пиджак	дона
121	Свитер, жемпер	дона
122	Чопон	дона
123	Жинси шимлар	дона
124	Шимлар	дона
125	Кўйлак	дона
126	Футболка	дона
127	Майка	дона
128	Синтетик ва пахтали пайпоқ	1 жуфт
129	Жунли ва ярим жунли пайпоқ	1 жуфт
130	Трусик	дона
	Аёллар кийими	
131	Иссиқ тугадиган куртка	дона
132	Жунли, драпдан тикилган пальто ва калта пальто	дона
133	Плаш	дона
134	Шимлар	дона
135	Жинсилар	дона
136	Куртка енгил турдаги	дона
137	Костюм-шим (юбка ёки шим билан)	дона
138	Жун ва аралаш матодан юбка	дона
139	Енгил матодан тикилган кофта	дона
140	Пахтадан тикилган ёзги либос, усткийим, халат	дона
141	Пахтадан тикилган қишки либос, усткийим, халат	дона
142	Сунъий ва аралаш матодан тикилган либос, кўйлак	дона
143	Трикотаждан тикилган либос, усткийим	дона
144	Тунги кўйлак	дона
145	Аёллар колготкаси	дона
146	Аёллар кўкрак боғичи	дона
147	Аёллар свитери, жемпери	дона
148	Пиджак	дона

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
149	Трусик, панталонлар Болалар кийими	дона
150	Мактаб ёшидаги болалар пальтоси	дона
151	Куртка	дона
152	Шимлар	дона
153	Жинсилар	дона
154	Спорт костюми	дона
155	Пахтадан тикилган ўғил болалар кўйлаги	дона
156	Жун ва аралаш матодан қиз болалар кўйлаги	дона
157	Пахтадан тикилган қиз болалар кўйлаги	дона
158	Болалар колготкаси	дона
159	Ясли ёшидаги бўлган болалар кийими	дона
160	Мактаб ёшидаги болалар костюми	дона
161	Свитер, жемпер	дона
162	Футболка, майка Бош кийимлар	дона
163	Эркалар бош кийими, телпак	дона
164	Аёллар бош кийими, телпак	дона
165	Жунли ва ярим жунли эшилган иплардан шапка	дона
166	Дўппи, шляпа, кепка	дона
167	Бош рўмоли (жун, ипак ва бошқа матолардан)	дона
168	Шарфлар Газлама ва эшилган иплар	дона
169	Кўйлақлар учун пахтали газламалар	м
170	Жунли ва ярим жунли газламалар	м
171	Табиий ипак толалардан газламалар	м
172	Сунъий ипак толалардан газламалар	м
173	Жунли газламалар	100 гр
174	Пахтали кийим газламалар Атторлик моллари, соатлар	м
175	Кўл соати	дона
176	Аёллар сумкаси	дона
177	Бир марталик лезвия ва сокол олиш ускунаси	дона
178	Тиш чўткаси	дона
179	Мактаб болалари учун рюкзак, портфель, сафар халта	дона
180	Чамадон ва йўл сумкалари	дона

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
181	Бўйинбоғлар	дона
182	Бел тасмалари	дона
183	Зонтик	дона
	Иплар	
184	Тикув иплари	галтак
	Заргарлик буюмлари	
185	Олтиндан заргарлик буюмлари	гр
	Оёқ кийим	
	Эркаклар оёқ кийими	
186	Чарм ва комбинация қилинган ботинка ва қўнжисиз ботинка	1 жуфт
187	Чарм ва комбинация қилинган этиклар	1 жуфт
188	Кроссовкалар	1 жуфт
189	Туфли	1 жуфт
190	Босоножка, шиппак, сандалет	1 жуфт
191	Уй оёқ кийими	1 жуфт
	Аёллар оёқ кийими	
192	Иссиқ астарли этик ва энгил этиклар	1 жуфт
193	Баҳорги ёки кузги этик ва энгил этиклар	1 жуфт
194	Чармдан паст пошналар туфлилар	1 жуфт
195	Модалар туфлилар	1 жуфт
196	Чармдан ва комбинация қилинган ёзги туфлилар	1 жуфт
197	Уй оёқ кийими	1 жуфт
198	Босоножка, шиппак, сандалет	1 жуфт
	Болалар оёқ кийими	
199	Ўғил болалар этик ва энгил этиклари	1 жуфт
200	Қиз болалар этик ва энгил этиклари	1 жуфт
201	Мактаб болалари учун ботинка ва полуботинкалар	1 жуфт
202	Мактабгача болалар учун ботинка ва полуботинкалар	1 жуфт
203	Мактаб болалари учун ёзги туфли ва энгил оёқ кийимлар	1 жуфт
204	Мактабгача болалар учун ёзги туфли ва энгил оёқ кийимлар	1 жуфт
205	Кроссовкалар	1 жуфт
206	Уй оёқ кийими	1 жуфт
	Резинадан ишланган оёқ кийимлар	
207	Калиш	1 жуфт
	Қурилиш моллари	
208	Қурилиш ғишти	минг дона
209	Гулқоғоз	ўрам (10 м)

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
210	Кесилган ва кесилмаган арраланган (тилинган) бинокорлик моллари (тахта, ёғоч ва ҳ.к.)	м.куб
211	Бўёқлар	кг
212	Шифер	дона
213	Дераза ойнаси	кв.м
214	Алюмин профилъ ва пластмассалардан дераза блоклари	кв.м
215	Цемент	100 кг
216	Шпатлёвка	кг
217	Линолеум, пластикли плиталар	кв.м
218	Сопол плиткалар	кв.м
Мебель		
219	Ёзув столи	дона
220	Ошхона мебели	комплект
221	Стул	дона
222	Ётоқхона учун мебель тўпламлари	комплект
223	Юмшоқ мебель тўпламлари	комплект
224	Стенка	дона
225	Каравот	дона
226	Кийим шкафи	дона
Гилям ва гилям маҳсулотлари		
227	Жунли гилям, ярим жунли гилям	кв.м
228	Синтетик гилям (шолча)	кв.м
Маиший тўқимачилик маҳсулотлари		
229	Кўрпа-тўшак жилдлари йиғиндиси	комплект
230	Кўрпа (пахтали, жунли, парли)	дона
231	Пахмоқ сочиқ	дона
232	Синтетик газламадан тикилган тюль	м
233	Дастурхон	дона
Асосий маиший маҳсулотлар ва электр асбоблари		
234	Музлатгич	дона
235	Микротўлқинли печ	дона
236	Кир ювиш машинаси	дона
237	Ошхона плитаси	дона
238	Чангютгич	дона
239	Дазмол	дона
240	Фен	дона
241	Электрчойнак	дона

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
242	Қандил	дона
243	Электр лампа	дона
244	Электр батареяси	дона
245	Кондиционер	дона
246	Вентилятор	дона
247	Иссиқлик тўпловчи электр иситгичи (50, 80, 100 л.)	дона
Ошхона жихозлари		
248	Чинни-фаянсга оид идишлар	дона
249	Эмалли, сирланган кастрюлка	дона
250	Қозон	дона
251	Това	дона
252	Шиша идиш	дона
253	Зангламайдиган пўлатдан овқатланиш жихозлари	дона
Ювиш ва тозалаш воситалари		
254	Хўжалик совуни	300 гр
255	Кир ювиш кукуни	кг
256	Тозалаш воситалари	500 гр
Дори-дармонлар		
257	Антибиотиклар	10 таблетка дори
258	Антигистамин воситалар	10 таблетка дори
259	Витаминлар	10 таблетка дори
260	Томир кенгайтирадиган дорилар	10 таблетка дори
261	Яллиғланишга қарши воситалар	10 таблетка дори
262	Антисептик воситалар	дона
263	Боғлаш воситалари	дона
264	Артериал босимни ўлчаш ускунаси	дона
265	Кўзойнак, ғилофлар	дона
266	Шприцлар	дона
Шахсий транспорт		
267	Енгил автомобиль	дона
268	Мотоцикллар ва мотороллерлар	дона
269	Катталар учун велосипед	дона
Автомобиль учун эҳтиёт қисмлар		

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
270	Аккумулятор	дона
271	Автомобиль шиналари	дона
272	Двигательнинг ўт олдириш свечаси	дона
273	Мотор мойи	дона
	Автомобиллар учун ёқилғи	
274	Бензин	литр
275	Пропан	литр
276	Суюлтирилган табиий газ (метан)	м.куб
	Ёқилғи	
277	Кўмир	1 тонна
	Маданий моллар	
278	Телевизор	дона
279	Флеш-хотира	дона
280	Радио ва бошқа электр-акустика ускуналари	дона
281	Рақамли фотоаппарат	дона
282	Ёзув туширилган компакт-дисклар	дона
283	Футбол тўпи	дона
284	Болалар аравачаси	дона
	Ўйинчоқлар	
285	Болалар учун пластмассали ўйинчоқлар	дона
286	Болалар учун юмшоқ ўйинчоқлар	дона
	Компьютер ва периферия жихозлари	
287	Стол компьютери учун монитор	дона
288	Ноутбук	дона
289	Принтер	дона
	Алоқа воситалари	
290	Уяли алоқа телефон аппарати тўпламда	дона
291	Симли алоқа телефон аппарати	дона
	Китоблар, газеталар ва журналлар	
292	Кундалик рўзнома (чакана савдо)	дона
293	Ҳафталик рўзнома (чакана савдо)	дона
294	Ойлик журнал (чакана савдо)	дона
295	Китоб (қаттиқ муқовали, 300 вароқли)	дона
	Канцелярия моллари	
296	Дафтар (12 вароқга ҳисобланганда)	дона
297	Битмас қалам	дона

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
298	Рангли қаламлар	дона
299	Фломастерлар тўплами (6 донага ҳисобланганда)	тўплам
300	Бадиий бўёқлар	тўплам
301	Альбом	дона
302	Елим	дона
303	Қоғоз А4 форматли	500 варақ
Шахсий гигиена маҳсулотлари		
304	Шампунь	250 мл
305	Тиш пастаси	75 гр
306	Атир совун	150 гр
307	Одеколон, атир	1 шишача
308	Юз ва қўл учун крем	100 гр
309	Дезодорант шаркли	50 мл
310	Лаб бўёғи	дона
311	Хожатхона қоғози	1 ўрам
312	Болалар таглиги	дона
313	Соч учун бўёқ	дона
314	Соқол олиш учун кўпик, мой, гель	дона
Тамаки маҳсулотлари		
315	Филтрли сигаретлар, маҳаллий	пачка
316	Филтрли сигаретлар, импорт	пачка
Гугуртлар		
317	Гугуртлар	кути
Қишлоқ хўжалик анжомлари		
318	Белкурак, хаскаш, ўроқ, паншаха, токқайчи ва бошқалар	дона
ХИЗМАТЛАР		
Маиший хизматлар		
319	Кийим тикиш	1 хизмат
320	Тикув буюмлари таъмири	1 хизмат
321	Кир ювиш хизматлари	1 хизмат
322	Кимёвий тозалаш	1 хизмат
323	Автомобиль ювиш	1 хизмат
324	Автотураргоҳ тўлови	1 соат
325	Ҳаммом ва душ хизматлари	1 хизмат
326	Соат тузатиш	1 хизмат
327	Пойабзал тузатиш	1 хизмат

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
328	Индивидуал пойабзал тикиш хизмати	1 хизмат
329	Уй-жой таъмири	1 хизмат
330	Мебель ва уй-рўзгор анжомлари таъмири	1 хизмат
331	Маиший машина ва анжомлар таъмири	1 хизмат
332	Транспорт воситаларини таъмирлаш ва техник хизмат кўрсатиш	1 хизмат
333	Электр техник аппаратларини таъмирлаш	1 хизмат
334	Фотосурат хизматлари	1 хизмат
335	Ижара хизматлари	1 хизмат
336	Дафн маросими хизматлари	1 хизмат
337	Юкларни автотранспортда ташиш хизмати	1 хизмат
338	Хужжат нусхалаш Саргарошхона хизматлари	1 хизмат
339	Аёллар соч турмаги	1 хизмат
340	Косметолог хизмати	1 хизмат
341	Эркаклар соч турмаги	1 хизмат
342	Уй-жой коммунал хизматлари Эксплуатация харажатлари тўлови	кв.м
343	Совуқ сув ва канализация	м.куб
344	Иссиқ сув таъминоти	м.куб
345	Электроэнергия тўлови	100 кВт/с
346	Тармоқ газ учун тўлов	м.куб
347	Суюлтирилган газ учун тўлов	20 кг
348	Иссиқлик таъминоти учун тўлов	кв.м
349	Маиший чиқинди учун тўлов Йўловчи транспорти хизматлари Автомобиль транспорти	1 киши ойга
350	Шаҳар автобусида йўл ҳақи	1 сафар
351	Таксида йўл ҳақи	1 сафар
352	Йўналишли такси йўл ҳақи	1 сафар
353	Шаҳарлараро автотранспортда йўл ҳақи Шаҳар электр транспорти	1 сафар
354	Троллейбусда йўл ҳақи	1 сафар
355	Метрода йўл ҳақи	1 сафар
356	Трамвайда йўл ҳақи Темир йўл транспорти	1 сафар

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
357	Шаҳар атрофи поездида йўл ҳақи	1 сафар
358	Узоқ масофага қатнайдиغان поездда йўл ҳақи	1 сафар
	Ҳаво транспорти	
359	Самолётда йўловчи ташиш	1 сафар
	Алоқа хизматлари	
360	Асосий телефон учун абонент тўлови	1 ойга
361	Шаҳарлараро кўнғироқ	1 минут
362	Уяли алоқа	1 хизмат
363	Мобиль Интернет	1 МБ
364	Симли "Интернет"	1 МБ
365	Интернет кафе хизматлари	1 соат
366	Кабель телеведениеси хизматлари	1 ойга
	Маданият муассасалари хизматлари	
367	Кино	1 билет
368	Театр	1 билет
369	Концерт зали	1 билет
370	Ҳайвонот боғи	1 билет
371	Музей	1 билет
	Мактабгача таълим муассасалари хизматлари	
372	Болалар боғчасига қатнаш	1 ойга
	Таълим хизматлари	
373	Шартнома асосида ОТМда ўқиш	семестр
374	Чет тили курсларида машғулот	1 соат
375	Ҳайдовчиликка тайёрлаш бўйича курслар	тўлиқ курс
	Спорт хизматлари	
376	Ойлик обуна	1 ойга
	Дам олиш хизматлари	
377	Сихатгоҳ, дам олиш уйи	1 кун
378	Туристик саёҳат	1 кун
379	Мехмонхонада яшаш	1 кун
	Тиббий хизматлар	
380	Стоматолог хизмати	1 хизмат
381	Малакали шифокорлар хизматлари	1 хизмат
382	Тиббиёт лаборатория хизматлари ва бошқа тиббий хизматлар	1 хизмат
	Ҳуқуқий хусусиятга эга хизматлар	
383	Ҳуқуқий хусусиятга эга хизматлар	1 хизмат

№	Товар ва хизматлар номи	Ўлчов бирлиги
Банк соҳаси хизматлари		
384	Банк соҳаси хизматлари	1 хизмат
Суғурта хизматлари		
385	Транспорт воситаси ҳайдовчиларини ФЖМСҚ хизматлари	йиллик полис
Ветеринария хизматлари		
386	Хайвонларни эмлаш	1 хизмат